

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

Кафедра маркетингу та управління бізнесом

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – бакалавр

на тему: Управління інвестиційною діяльністю підприємства

Виконала: студентка 4 курсу
напряму підготовки 073 «Менеджмент»

Шрамко Олена Андріївна

Керівник: Сербенівська А. Ю.

Рецензент: _____

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою «_____»

Секретар ЕК: _____

«___» _____ 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ	
1.1. Економічна сутність інвестицій та їх класифікація	5
1.2. Сутність та управління інвестиційною діяльністю	10
1.3. Реальні інвестиції як основний напрям інвестиційної діяльності на виробничому підприємстві	14
Висновки до розділу 1	19
Розділ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ДЕЛЬТА-98»	
2.1. Загальна характеристика підприємства ТОВ «ДЕЛЬТА-98»	20
2.2. Аналіз ринку, конкурентів та SWOT-аналіз ТОВ «ДЕЛЬТА-98»	25
2.3. Аналіз інвестиційної привабливості ТОВ «ДЕЛЬТА-98»	29
Висновки до розділу 2	40
Розділ 3. ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ДЕЛЬТА-98» ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇЇ УПРАВЛІННЯ	
3.1. Обґрунтування потреби у залученні інвестицій на ТОВ «ДЕЛЬТА-98»	42
3.2. Розробка проекту реального інвестування для ТОВ «ДЕЛЬТА-98» та обґрунтування його доцільності	47
Висновки до розділу 3	61
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасній нестабільній економічній ситуації в Україні все більшого значення набуває активізація інвестиційної діяльності. Її важливість обґрунтовується тим, що від ефективності інвестиційної діяльності залежить розвиток підприємства, окремих галузей, а також питання соціальних і екологічних проблем, без неї неможливо підвищити конкурентоспроможність та забезпечити сталий соціально-економічний розвиток держави.

Українські підприємства в стані постійної кризи усвідомили одне правило, яке зводиться до необхідності у фінансових ресурсах. Адже їх можна інвестувати і отримати вигоду у вигляді прибутку, соціального, екологічного чи іншого ефекту. Але відсутність на багатьох підприємствах ефективної системи управління інвестиційною діяльністю призводить до нерационального використання інвестиційних ресурсів, що актуалізує проблему покращення інвестиційного менеджменту.

Метою дослідження є удосконалення управління інвестиційною діяльністю ТОВ «ДЕЛЬТА-98» шляхом реального капіталовкладення у матеріальні та нематеріальні активи підприємства, що сприятиме розширенню діяльності підприємства та підвищенню його ефективності.

Досягнення зазначеної мети обумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- розкрити сутність поняття «інвестиції», «інвестиційна діяльність» та «управління інвестиційною діяльністю»;
- з'ясувати переваги виробничого інвестування;
- здійснити дослідження діяльності підприємства хлібопекарної промисловості ТОВ «ДЕЛЬТА-98» у місті Калуш;
- розробити проект реального капіталовкладення з метою досягнення стратегічної цілі підприємства;

- економічно обґрунтувати доцільність реалізації запропонованого проекту на ТОВ «ДЕЛЬТА-98».

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні підходи щодо розширення діяльності підприємства на основі реальних інвестицій.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження послужила сукупність методів наукового пізнання на різних його рівнях. На рівні емпіричного дослідження було використано такі методи як: спостереження, порівняння та вимірювання. На емпіричному та теоретичному рівнях методи аналізу та синтезу, індукції, моделювання. А на рівні теоретичного дослідження були задіяні методи теорії, гіпотези, історичний метод та системний підхід.

Структура кваліфікаційної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи складає 70 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ

1.1. Економічна сутність інвестицій та їх класифікація

Поняття «інвестиції» в Україні почало зустрічатися вперше в 1990-х роках. У радянській економічній літературі багато фахівців використовували термін «капітальні вкладення», яке частково вміщувало у собі сенс інвестування як процесу довготермінового вкладу капіталу в основні засоби з метою збільшення обсягів виробництва. Проте у більшості випадках при капітальних вкладеннях на відміну від інвестування не ставилась ціль отримання прибутку чи досягнення соціально-економічного ефекту. Тож, інвестиції є ширшим поняттям, а капітальні вкладення можна розглядати як одну з форм інвестицій.

У найбільш загальному вигляді інвестиції (від лат. invest, вкладення коштів) розуміються як вкладення капіталу з метою його збільшення в майбутньому. Такий підхід до визначення категорії "інвестиції" панує як у європейської, так і в американській методології [6].

Поняття «інвестиції» має багато визначень, які значною мірою відрізняються одне від одного, що зумовлює необхідність уточнення їхньої сутності. Значний внесок у дослідження змісту цього поняття зробили багато зарубіжних вчених, такі як: У. Шарп, Зві Боді, Алекс Кейн, Алан Дж. Маркус, Л. Гітман, М. Джонк, Джеррі М. Розенберг та багато інших. А також такі вітчизняні науковці: А. Пересада, В.Я. Шевчук, П.С.Рогожин, О.О. Недосекін, К.І.Воронов, Н.О. Татаренко, А.М. Поручник, І. Бланк, та ін. Трактуювання терміну «інвестиції» різних авторів наведено у таблиці 1.1.

Визначення поняття «інвестиції» різними авторами

Автор	Визначення
У. Шарп та інші американські вчені	Інвестувати - розлучитися з грошми сьогодні з тим, щоб отримати їх більшу суму в майбутньому [1].
Зві Боді, Алекс Кейн, Алан Дж. Маркус	Це витрачання в даний час грошових чи інших коштів в очікуванні отримання майбутніх вигод [5].
Дж. М. Кейнс	Інвестиції - та частина доходу за поточний період, що не була використана для споживання, приріст цінностей капітального майна в результаті продуктивної діяльності даного періоду [4].
Л. Гітман і М. Джонк	Інвестиція - це спосіб розміщення капіталу, який має забезпечити збереження або зростання суми капіталу [2].
Джеррі М. Розенберг	Інвестиції - використання коштів для отримання ще більших коштів, для отримання доходу або для досягнення приросту капіталу, або для того й іншого [3].
А.А. Пересада	Інвестиції - це довгострокові вкладення капіталу в різні галузі та сфери економіки, інфраструктуру, соціальні програми, охорону довкілля з метою розвитку виробництва, соціальної сфери, підприємництва, отримання прибутку [7].
В.Я. Шевчук та П.С.Рогожин	Інвестиції (за фінансовим визначенням) - це всі види активів (коштів), що вкладаються в господарчу діяльність із метою отримання доходу. Інвестиції (за економічним визначенням) - це видатки на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, а також на пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, оскільки зміни у товарно-матеріальних запасах здебільшого залежать від руху видатків на основний капітал [8].
О.О. Недосекін, К.І.Воронов	Інвестиції - тимчасова відмова економічного суб'єкта від споживання наявних у його розпорядженні ресурсів і використання цих ресурсів для збільшення в майбутньому свого добробуту [9].
Н.О. Татаренко та А.М. Поручник	Інвестиції — це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності для отримання прибутку або досягнення певних соціальних ефектів. У першому випадку інвестиції розглядаються

	як засіб збільшення капіталу, у другому - як засіб надання соціальних послуг, які у кінцевому рахунку сприятимуть соціально-економічному розвитку суспільства [11].
"Большой юридический словарь"	Інвестиції грошові - це кошти, цільові банківські вклади, паї, акції, інші цінні папери, технології, машини, устаткування, ліцензії, в тому числі й на товарні знаки, кредити, будь-яке інше майно чи майнові права, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємництва чи інших видів діяльності з метою отримання прибутку (доходу) та досягнення позитивного соціального ефекту [12].
Закон України "Про інвестиційну діяльність" (ст. 1)	Інвестиція - всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) та/або досягається соціальний та екологічний ефект [13].

Порівнюючи різні трактування авторів щодо поняття «інвестиції», хочу запропонувати власне визначення, яке базується на вищезгаданому: інвестиції - це вкладення ресурсів у певну галузь чи сферу діяльності на певний термін з метою отримання вигоди інвестором у вигляді прибутку, доходу, соціального, екологічного чи іншого ефекту.

Далі варто розглянути класифікацію інвестицій. Їх можна згрупувати за найважливішими ознаками, представленими в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Класифікація інвестицій за основними ознаками

Вид інвестиції	Значення
За об'єктами вкладення капіталу	
реальні	вкладення інвестицій у капітал (основний та оборотний). Реальні інвестиції вкладаються в <i>матеріальні</i> активи (будинки, споруди, обладнання, дорогоцінні метали, колекції, інші товарно-матеріальні цінності) та <i>нематеріальні</i> активи (патенти, ліцензії, «ноу-хау», технічна, науково-практична, технологічна та інша документація; майнові права).

фінансові	вкладення коштів у різноманітні фінансові інструменти, такі, як депозити, цільові банківські вклади, облігації, похідні цінні папери, акції, паї, частки, вкладення до статутних фондів інших підприємств.
За відтворювальною спрямованістю	
валові	загальний обсяг капіталу, який інвестується у відтворення основних засобів та нематеріальних активів у певному періоді.
чисті	загальний обсяг капіталу, який інвестується у розширене відтворення основних засобів та нематеріальних активів.
За відношенням до інвестора	
внутрішні	вкладення капіталу в розвиток операційних активів самого підприємства-інвестора.
зовнішні	вкладенням капіталу в реальні активи інших підприємств або у фінансові інструменти інвестування, господарювання, що емітуються іншими суб'єктами.
За періодом інвестування	
короткострокові	вкладення капіталу на період до одного року.
середньострокові	вкладення капіталу на термін від одного року до трьох років.
довгострокові	вкладення капіталу на термін понад три роки.
За рівнем дохідності	
високоприбуткові	очікуваний рівень чистого інвестиційного прибутку за ними істотно перевищує середню норму цього прибутку на інвестиційному ринку.
середньоприбуткові	очікуваний рівень чистого інвестиційного прибутку приблизно відповідає середній нормі інвестиційного прибутку, що склався на інвестиційному ринку.
низькоприбуткові	очікуваний рівень чистого інвестиційного прибутку нижче за середню норму цього прибутку.
безприбуткові	інвестиції при здійсненні яких інвестор не розраховує на отримання інвестиційного прибутку, а інвестиції здійснюються з метою отримання соціального, екологічного та іншого виду

	позаекономічного ефекту.
За рівнем ліквідності	
високоліквідні	такі об'єкти (інструменти) інвестування підприємства, що швидко можуть бути конвертовані в грошову форму (як правило, у строк до одного місяця) без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості.
середньоліквідні	такі об'єкти (інструменти) інвестування підприємства, що можуть бути конвертовані в грошову форму без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості в строк від одного до шести місяців.
низьколіквідні	об'єкти (інструменти) інвестування підприємства, що можуть бути конвертовані в грошову форму без втрат своєї поточної ринкової вартості після закінчення значного періоду часу (від півроку і більше).
неліквідні	такі види інвестицій підприємства, що можуть бути реалізовані на інвестиційному ринку лише у складі цілісного майнового комплексу.
За рівнем інвестиційного ризику	
безризикові	вкладення коштів в об'єкти інвестування по яких відсутній ризик втрати капіталу або очікуваного доходу і гарантоване отримання суми чистого інвестиційного прибутку.
низькоризикові	рівень ризику за ними значно нижче середньоринкового.
середньоризикові	рівень ризику приблизно відповідає середньоринковому.
високоризикові	вкладення капіталу в об'єкти інвестування по яких ризик істотно перевищує середньоринковий. До таких інвестицій відносять спекулятивні інвестиції (вкладення капіталу в найбільш ризикові проекти або інструменти інвестування по яких очікується найвищий рівень інвестиційного доходу).

Джерело: складено автором на основі [15, 16, 17, 18]

Отже, інвестиції - економічний термін, який означає вкладення ресурсів у певну галузь чи сферу діяльності на певний термін з метою отримання вигоди інвестором у вигляді прибутку, доходу, соціального, екологічного чи іншого

ефекту. Класифікувати інвестиції можна за різними ознаками, а саме: за об'єктами вкладення капіталу, за відтворювальною спрямованістю, за відношенням до інвестора та за багатьма іншими критеріями. Розглядаючи сутність поняття "інвестиції" слід також зрозуміти що в собі несе управління інвестиційною діяльністю.

1.2. Сутність та управління інвестиційною діяльністю

З поняттям "інвестиції" тісно пов'язане й визначення "інвестиційна діяльність", тобто діяльність, яка пов'язана із здійсненням інвестицій. Інвестиційна діяльність - це вкладення інвестицій (інвестування) і сукупність практичних дій (комплексу заходів) щодо їх реалізації [20]. Інвестиційна діяльність підприємства характеризується такими основними особливостями, які пов'язані між собою:

- є головною формою реалізації його економічної стратегії;
- є головним індикатором темпів його економічного розвитку;
- має підлеглий характер відносно завдань до розвитку його операційної діяльності;
- має суттєву нерівномірність обсягів здійснення за окремими періодами;
- за формами і методами здійснення мало залежить від його галузевої належності;
- супроводжується специфічними видами ризиків, що об'єднуються поняттям "інвестиційний ризик";
- формує доходи від її здійснення з суттєвим "лагом запізнення" [15].

В інвестиційній діяльності беруть участь різні суб'єкти. У кожного з яких є свої функції, які впливають на цілісність інвестиційної діяльності. Головними такими функціями є:

- інвестування проектів;
- реалізація проектів (виконання проектних робіт);
- вплив на процес або результати проекту [21].

Відповідно до цих функцій можна виділити різні види учасників, кожен з яких має свою роль (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Учасники інвестиційної діяльності

Джерело: складено автором на основі [21]

Інвестори приймають рішення про реалізацію проекту, визначають його зміст, масштаби тощо. В залежності від направленості господарської діяльності та цілей інвестування вони беруть різну участь в інвестиційних процесах організації, що обумовлює необхідність їх групування за наступними ознаками (табл 1.3) [21].

Таблиця 1.3

Основні групи інвесторів

Вид інвестора	Характеристика
За направленістю основної господарської діяльності	
індивідуальний	юридична, або фізична особа, яка здійснює інвестиції для розвитку своєї основної господарської (підприємницької) діяльності.
інституційний	юридична особа (фінансовий посередник), який акумулює засоби індивідуальних інвесторів і здійснює інвестиційну діяльність,

	спеціалізовану, як правило, на операціях із цінними паперами. До інституційних інвесторів належать: інститути спільного інвестування, інвестиційні фонди, інвестиційні компанії.
За цілями інвестування	
стратегічний	ставить перед собою мету придбати контрольний пакет акцій для забезпечення реального управління підприємством відповідно до власної концепції його стратегічного розвитку. До таких інвесторів належать: холдингові компанії і промислові-фінансові групи.
портфельний	вкладає свій капітал у різноманітні об'єкти (інструменти) інвестування виключно з метою отримання поточних доходів або приросту капіталу в перспективному періоді.

Джерело: складено автором на основі [21]

Тож, основною метою інвестиційної діяльності є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії інвестора (підприємства, компанії, фірми) на окремих стадіях його життєвого циклу, а також формування перспективної організаційної структури й інвестиційної культури [16].

Щоб інвестиційна діяльність підприємства була максимально ефективною потрібно управляти нею, тобто розробити комплекс теоретичних рекомендацій та практичних пропозицій щодо прийняття рішень пов'язаних з обґрунтуванням доцільності інвестування, вибором об'єктів інвестування, з контролем та координацією процесів та з всім, що пов'язане з реалізацією інвестиційного проекту. Управління інвестиційною діяльністю дає значні переваги підприємству: покращення конкурентоспроможності, нові можливості у своїй діяльності, збільшення частини ринку, а також стійкість до несприятливих умов як внутрішнього так і зовнішнього середовища та багато інших можливостей розвитку.

Тож, управління інвестиційною діяльністю (інвестиційний менеджмент) - це сукупність скоординованих та цілеспрямованих заходів і дій, методів і принципів розробки й реалізації управлінських рішень щодо здійснення

різноманітних аспектів інвестиційної діяльності з метою забезпечення запланованого позитивного ефекту для всіх учасників інвестиційного процесу [23].

Метою управління інвестиційною діяльністю є реалізація наступних завдань (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Завдання управління інвестиційною діяльністю

Джерело: складено автором на основі [23]

Кожен вид менеджменту має свої функції, які він виконує, так і інвестиційний менеджмент теж має свої функції:

- 1) Функції інвестиційного менеджменту як системи, що управляє:
 - розробка інвестиційної стратегії;
 - створення організаційної структури, що забезпечує прийняття і реалізацію управлінських рішень по всіх аспектах;
 - формування інформаційних систем обґрунтування і прийняття інвестиційних рішень;
 - здійснення аналізу показників інвестиційної діяльності;
 - здійснення планування інвестиційної діяльності по основних її напрямках;

- розробка системи стимулювання реалізації прийнятих інвестиційних рішень;
- здійснення контролю реалізації прийнятих інвестиційних рішень.

2) Функції інвестиційного менеджменту, як спеціалізованої системи управління:

- управління реальними інвестиціями;
- управління фінансовими інвестиціями;
- управління формуванням інвестиційних ресурсів;
- управління грошовими потоками від інвестиційної діяльності [24].

Отже, інвестиційна діяльність - це цілісна система, якою необхідно управляти, оскільки вона складається з учасників інвестиційної діяльності між якими виникають різного роду зв'язки і для управління якими потрібен менеджмент.

1.3. Реальні інвестиції як основний напрям інвестиційної діяльності на виробничому підприємстві

Реальні інвестиції – це вкладання коштів у реальні активи як матеріальні (основні та оборотні виробничі засоби, будівлі, споруди, обладнання, товарно матеріальні цінності), так і нематеріальні (патенти, ліцензії, “ноу-хау”, технічна, науково-практична, інструктивна, технологічна, проектно кошторисна та інша документація) [25].

Реальні інвестиції на відміну від фінансових маю переваги пов'язані з тим, що їх прибутковість є значно вищою та їх потенціал розглядається в довгостроковій перспективі.

Реальні інвестиції на сучасному етапі необхідні перш за все для досягнення таких цілей:

- технічного переозброєння підприємств;

- розширення і розвитку високоефективних сфер діяльності;
- забезпечення інноваційного розвитку підприємств з використанням сучасних науково-технічних досягнень;
- проведення маркетингових операцій;
- підвищення якості та конкурентоспроможності продукції;
- поповнення оборотних коштів;
- охорони навколишнього середовища;
- розвитку соціальної сфери та підвищення якості трудового життя персоналу [23].

Оснoву інвестиційної діяльності промислового підприємства складають інвестиції у виробництво. Проте реальне інвестування у виробництво є складним процесом, яке вимагає від учасника, який здійснює інвестиції спеціальної кваліфікації у сфері певного виробництва. Це знання управління трудовим колективом, особливостей продукту що виробляється, знання ринку на якому здійснюється реалізація виготовленої продукції, знання попиту та пропозиції на ринку та багато іншого. Тому здійсненням реальних виробничих інвестицій може займатися лише професіонал.

Здійснення виробничих інвестицій має свої унікальні особливості, основні з яких є:

1. Виробниче інвестування є головною формою реалізації стратегії економічного розвитку підприємства, основна мета якого забезпечується здійсненням високоефективних виробничих інвестиційних проєктів, а сам процес стратегічного розвитку підприємства являє собою сукупність реалізованих в часі цих інвестиційних проєктів. Саме така форма інвестування дозволяє підприємству вдало проникати на нові товарні і регіональні ринки, забезпечувати постійне зростання своєї ринкової вартості [27].

2. Виробниче інвестування знаходиться в тісному взаємозв'язку з операційною діяльністю підприємства, оскільки завдання збільшення обсягу

виробництва і реалізації продукції, розширення асортименту виробів, які виробляються і підвищення їх якості, зниження поточних операційних витрат вирішуються, як правило, в результаті виробничого інвестування. В свою чергу від реалізованих підприємством виробничих інвестиційних проектів багато в чому залежать параметри майбутнього операційного процесу, потенціал росту обсягів його операційної діяльності [27].

3. Виробничі інвестиції забезпечують, як правило, більш високий рівень рентабельності в порівнянні з фінансовими інвестиціями і саме здатність генерувати більшу норму прибутку є одним із мотивів до підприємницької діяльності в виробничому секторі економіки [27].

4. Реалізовані виробничі інвестиції забезпечують підприємству стійкий чистий грошовий потік, який формується за рахунок амортизаційних відрахувань із основних фондів і нематеріальних активів навіть в ті періоди, коли експлуатація реалізованих інвестиційних проектів не приносить підприємству прибуток [27].

5. Виробничим інвестиціям загрожує високий рівень ризику морального старіння [27].

6. Виробничі інвестиції мають високий ступінь антиінфляційного захисту, оскільки в умовах інфляційної економіки темпи росту цін на об'єкти виробничого інвестування не лише відповідають але й інколи навіть випереджають темпи росту інфляції [27].

7. Виробничі інвестиції є найменш ліквідними, що пов'язано з вузькою цільовою спрямованістю більшості форм цих інвестицій, які практично не мають в незавершеному вигляді альтернативного господарського використання [27].

Реальні інвестиції здійснюються підприємствами в різних напрямках та формах (рис. 1.3).

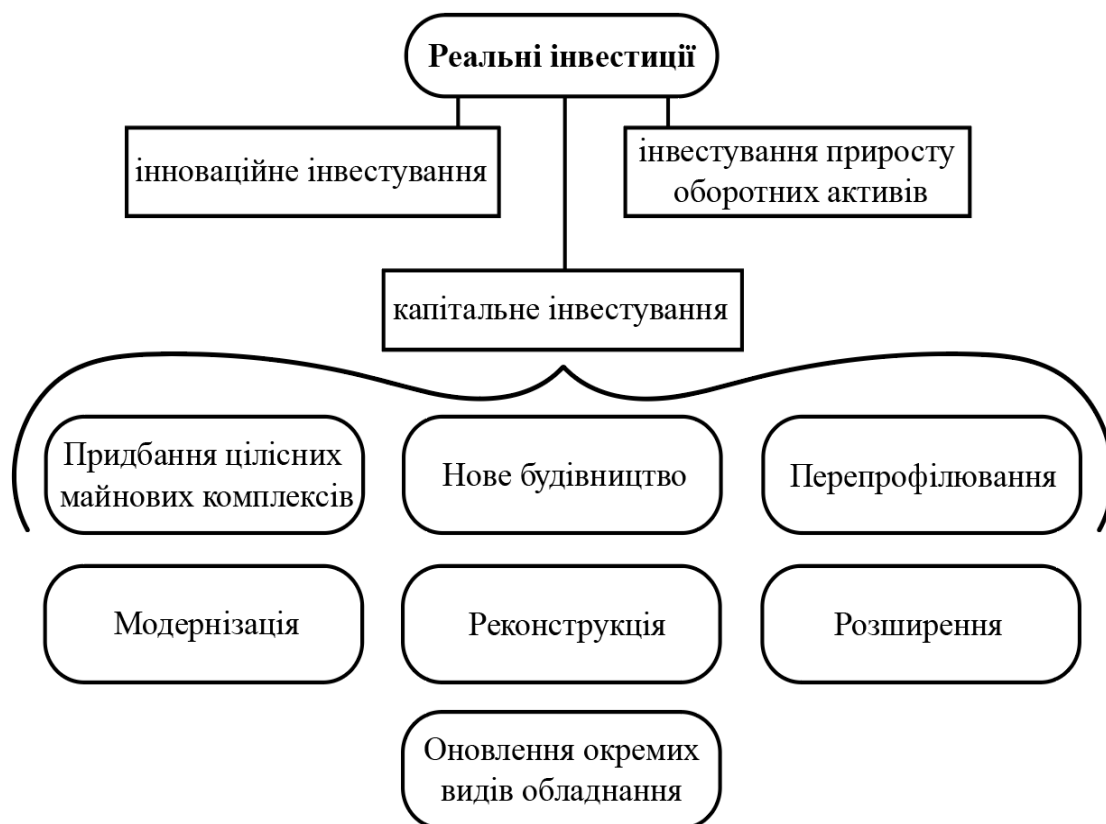

Рис. 1.3. Напрямки і форми реальних інвестицій

Джерело: складено автором на основі [27,23,28,29]

Інноваційне інвестування в нематеріальні активи - інвестиційна операція, спрямована на використання в операційній та інших видах діяльності підприємства нових наукових і технологічних знань з метою досягнення комерційного успіху [27].

Інвестування приросту запасів матеріальних оборотних активів – інвестиційна операція, спрямована на розширення обсягу використовуваних операційних оборотних активів підприємства, яка забезпечує необхідну пропорційність (збалансованість) в розвитку необоротних і оборотних операційних активів в результаті здійснення інвестиційної діяльності [27].

Капітальне інвестування:

1. Придбання цілісних майнових комплексів – інвестиційна операція великих підприємств, яка забезпечує галузеву, товарну або регіональну диверсифікацію їх діяльності [27].

2. Нове будівництво - інвестиційна операція, пов'язана із будівництвом нового об'єкта з закінченим технологічним циклом за індивідуально розробленим або типовим проектом на спеціально відведених територіях [27].

3. Перепрофільювання - інвестиційна операція, що забезпечує повну зміну виробничого процесу і технології для випуску нової продукції [29].

5. Модернізація - інвестиційна операція, пов'язана з удосконаленням і приведенням активної частини виробничих основних фондів у стан, що відповідає сучасному рівню здійснення технологічних процесів, шляхом конструктивних змін основного парку машин, механізмів і обладнання, які використовуються підприємством в процесі операційної діяльності [27].

5. Реконструкція - інвестиційна операція, пов'язана з суттєвою зміною всього виробничого процесу на основі сучасних науково-технічних досягнень, яку здійснюють у відповідності із комплексним планом реконструкції підприємства з метою збільшення його виробничого потенціалу, підвищення якості продукції, впровадження ресурсозберігаючих технологій [27].

6. Розширення - це інвестиційна операція, що пов'язана з будівництвом другої та наступної черг будівництва; додаткових виробничих комплексів і виробництв на підприємстві; додаткових нових допоміжних та обслуговуючих виробництв на території діючого підприємства; збільшення пропускної спроможності діючих виробництв і господарств [27].

7. Оновлення окремих видів обладнання - інвестиційна операція, пов'язана із заміною або доповненням парку обладнання, яке вже є на підприємстві, окремими новими їх видами, які не змінюють загальної схеми здійснення технологічного процесу [27].

Таким чином, можна стверджувати, що реальне інвестування у виробництво є вдалим вибором напрямку капіталовкладення, адже воно забезпечує значну віддачу вкладених коштів та довгостроковість, яка є важливим елементом у сучасному бізнесі. Але підходить таке інвестуванням в

більшій мірі професіоналом, адже аматори швидко можуть втратити залучений капітал.

Висновки до розділу 1

Отже, інвестиції - це вкладення ресурсів у певну галузь чи сферу діяльності на певний термін з метою отримання вигоди інвестором у вигляді прибутку, доходу, соціального, екологічного чи іншого ефекту. Класифікувати інвестицій можна за різними ознаками, а саме: за об'єктами вкладення капіталу, за відтворювальною спрямованістю, за відношенням до інвестора, за періодом інвестування та за іншими ознаками. З поняттям "інвестиції" тісно пов'язане й визначення "інвестиційна діяльність", тобто діяльність, яка пов'язана із здійсненням інвестицій. А інвестиційна діяльність в свою чергу потребує чіткої системи управління нею, що називається інвестиційний менеджмент. Оскільки в даній роботі буде проводитися аналіз інвестиційної діяльності виробничого підприємства, то доцільним буде сказати, що найкращим варіантом інвестування саме у виробничий сектор є реальне капіталовкладення, яке забезпечує максимальну віддачу задіяних коштів в довгостроковій перспективі. Отж, у наступному розділі буде проводитися аналіз діяльності виробничого підприємства ТОВ «ДЕЛЬТА-98».

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

2.1. Загальна характеристика підприємства ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Товариство з обмеженою відповідальністю «ДЕЛЬТА-98» - це підприємство хлібопекарної промисловості, яке знаходиться в Івано-Франківській області в місті Калуш. Дане підприємство функціонує з 1999 року (21 рік) і за цей час посіло значне місце на місцевому ринку хлібопродуктів. Форма власності - приватна.

Основними напрямками діяльності є:

- виробництво хліба та хлібобулочних виробів;
- виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання;
- виробництво сухарів і сухого печива;
- роздрібна торгівля хлібобулочними виробами, борошняними та цукровими кондитерськими виробами в спеціалізованих магазинах;
- оптова та роздрібна торгівля вищепереліченою продукцією [31].

ТОВ «ДЕЛЬТА-98» реалізує свою продукцію на місцевому ринку через власну торгову мережу у вигляді хлібних кіосків, яка називається «Височанка» (м. Калуш 10шт.), через невеликі продуктові магазини та через інші місцеві торгові мережі такі як: ТМ «Гостинний Дім», ТМ «Торба», ТМ «Наш Край», ТМ «Тростянецький».

Загальна кількість точок реалізації продукції 275:

- Богородчанський район (10);
- Івано-Франківський район (45);
- Калуський район (60);
- Калуш (80);

- Надвірнянський район (30);
- Рожнятівський район (50).

Асортиментний склад «ДЕЛЬТА-98» складається в основному з хліба, булок, круасанів та печива. На рисунку 2.1 видно кількісний розподіл асортименту відповідно до категорії. Найбільшу частку займає хліб та булки, по 45 та 35 позицій відповідно на категорію, що становить 43,7% та 34,0% всього асортименту. Печиво та круасани 15 та 8 позицій відповідно, що у відсотках дорівнює 14,6% та 7,8%.

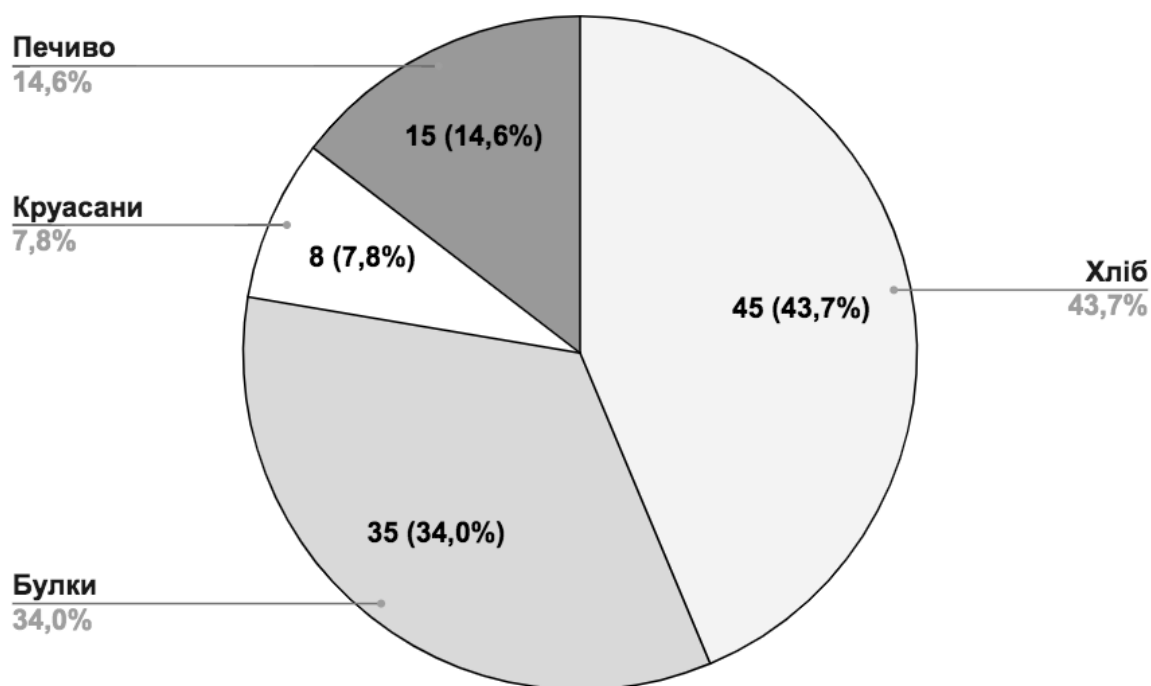

Рис. 2.1. Асортимент «ДЕЛЬТА-98» у кількісному вимірі (шт.)

Джерело: складено автором

Найпопулярнішими позиціями серед споживачі у вищезгаданих категоріях є:

- Хліб (батон "Різаний", хліб "Елітний", "Козацький різаний", хліб "Подовий" та "Сімейний");
- Булки (Булка "Полуничка", "Плетенка", рулет з маком, булочка "Сніданкова" та булочка зі згущеним молоком);
- Круасани (з шоколадом та міні круасани "Асорті");

- Печиво (пряники, печиво шоколадне, кукурудзяне, зернове та вівсяне).

ТОВ «ДЕЛЬТА-98» має постійний персонал, що налічує загалом 100 осіб (рис 2.2).

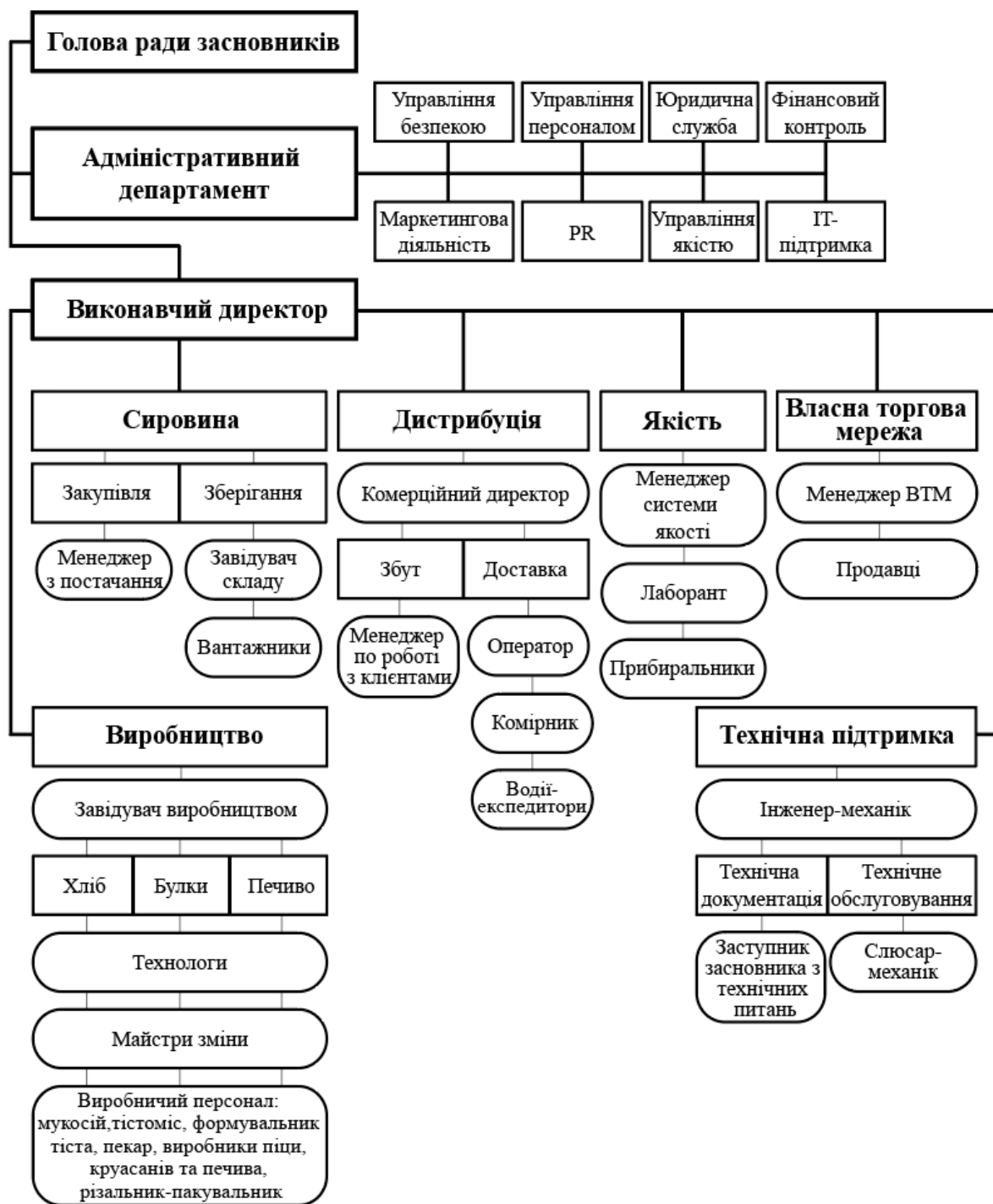

Рис. 2.2. Організаційна структура ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Першою ланкою в організаційній структурі є Голова Ради Засновників, яка розгалужується на 2 основні департаменти: адміністративний та

департамент виконавчого директора. Адміністративному департаменту в свою чергу підпорядковуються 8 відділів: управління безпекою, управління персоналом, юридична служба, фінансовий контроль, маркетингова діяльність, PR, управління якістю, IT-підтримка. А виконавчий директор має у своєму розпорядженні 6 відділів, які відповідальні за сировину, дистрибуцію, якість, власно торгову мережу, виробництво та технічну підтримку.

Кожен департамент, підрозділ, відділ, працівник і підприємство загалом мають свій цінний кінцевий продукт. Цінний кінцевий продукт (ЦКП) - це те, що можна передати іншим людям і отримати взамін підтримку. Підтримка - це зазвичай їжа, одяг, житло, гроші, терпимість і співробітництво (доброзичливе ставлення) [32].

ЦКП ТОВ «ДЕЛЬТА-98»: Вчасно, відповідно до замовлення доставлена свіжа та якісна хлібобулочна продукція у всі точки власної торгової мережі та торгово роздрібні точки клієнтів, за яку в повному обсязі отримана оплата.

Для оцінки ефективності використання основних фондів ТОВ «ДЕЛЬТА-98» слід використати основні показники – фондівіддачу та фондомісткість та проаналізувати їхню зміну в динаміці (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Показники ефективності використання основних засобів ТОВ
«ДЕЛЬТА-98» за 2017-2019 роки**

Показники	Відхилення,%	
	2018/2017	2019/2018
1. Фінансові результати:		
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	45,10	46,28
Чистий прибуток	35,88	21,94
2. Основні засоби:		
Середньорічна вартість основних виробничих засобів	0,85	0

Прибутковість основних засобів, %				34,74	21,94
3. Трудові показники:	Значення			Відхилення,%	
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018
Середньорічна чисельність працюючих, чол.	90	95	100	5,56	5,26
Продуктивність праці, млн. грн./чол.	84,19	115,73	160,83	37,46	38,96
4. Ефективність виробництва:					
Фондовіддача, грн.	1,19	1,71	2,5	43,88	46,28
Фондомісткість, грн.	0,84	0,59	0,4	-30,5	-31,64

Джерело: розраховано за даними річної звітності

Таким чином, показники фондовіддачі щороку зростають і показують, що у 2017 році на 1 грн. основних фондів припадає 1,19 грн. виручки від реалізації, у 2018 та 2019 роках 1,71 грн. та 2,5 грн. відповідно. Тенденцію до зростання фондовіддачі можна розцінювати як позитивну характеристику.

Щодо показників фондомісткості, то за три роки вони знизились, але це теж є позитивною тенденцією, тому що це означає, що ефективність використання основних засобів зростає. За період 2017-2019 фондомісткість зменшилась вдвічі.

Отже, ТОВ «ДЕЛЬТА-98» - це підприємство хлібопекарної промисловості, яке знаходиться в Івано-Франківській області в місті Калуш. У штаті компанії нараховується 100 осіб, кожен з яких має свій ЦКП, який допомагає в досягненні цілей компанії. ТОВ «ДЕЛЬТА-98» ефективно використовує основні фонди про що свідчать показники фондовіддачі та фондомісткості.

2.2. Аналіз ринку, конкурентів та SWOT-аналіз ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Ринок хліба та хлібобулочних виробів на сьогодні відіграє важливу роль та має значний потенціал в економіці України. Хлібопекарська галузь України забезпечує населення основним продуктом споживання у вигляді різних видів хлібобулочних виробів за прийнятною ціною. Харчова цінність хлібобулочних виробів має велике значення, адже вони забезпечують більше 50% добової потреби людини в енергії і близько 75% потреби у рослинному білку [33].

За даними Державної служби статистики, у 2011 році в Україні було вироблено 1,8 млн. тонн хліба та хлібобулочних виробів, а у 2018 році в Україні було вироблено 1 млн. тонн хліба та хлібобулочних виробів, що на 44,4% менше. Тобто за 7 років виробництво зменшилось майже вдвічі (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Обсяги виробництва хліба та хлібобулочних виробів в Україні за 2011-2018 роки (млн. тонн)

Роки	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Значення	1,8	1,7	1,6	1,4	1,2	1,2	1,1	1
Відхилення 2018/2011	Абсолютне, млн.тонн				Відносне, %			
	-0,8				-44,4			

Джерело: складено автором на основі [35]

Причин такого скорочення є кілька:

- демографічна ситуація в Україні (скорочення чисельності населення);
- збільшення виробництва хліба міні-пекарнями та супермаркетами, що не звітують про обсяги перед статистичними органами;
- заміна споживачами хліба на альтернативні продукти харчування;
- зниження купівельної спроможності населення;
- зростання цін на хліб та хлібобулочні вироби;

У табл. 2.3 відображена структура ринку хліба та хлібобулочних виробів за видами продукції у 2017 та 2018 роках.

Таблиця 2.3

Структура ринку хлібобулочних виробів за видами

	Хліб пшеничний	Хліб житній	Хліб житньо-пшеничний і пшенично-житній	Вироби булочні	Хліб дієтичний	Хліб інший
2017	449101	9302	342326	265179	1555	5158
2018	408141	6491	305938	245344	1487	7652
абсолютне відхилення	-40960	-2811	-36388	-19835	-68	2494
відносне відхилення	-9,12	-30,22	-10,63	-7,48	-4,37	48,35

Джерело: складено автором на основі [36, 37]

За період 2017 та 2018 років зменшилася частка пшеничного, житнього, житньо-пшеничного, дієтичного хліба та булочних виробів. Проте збільшилась частка інших видів хліба, що свідчить про те, що споживачі віддають перевагу інноваційним видам продукції у цій сфері. Дійсно, сьогодні ринок хліба та хлібобулочних виробів зростає за рахунок нетрадиційних сортів, тоді як споживання «соціального» хліба є досить стабільним протягом вже кількох років (його частка становить близько 50%) [39].

ТОВ «ДЕЛЬТА-98» веде свою діяльність в Івано-Франківській області, а переважно в місті Калуш та районі, тому і конкуренти відповідно теж ті, що працюють в даній місцевості. За 21 рік діяльності підприємство виокремило для себе кілька основних конкурентів, а саме:

- ТОВ "Калуська фабрика Родина";
- Брошнівська хлібопекарня "БХП".

Для оцінки конкурентоспроможності ТОВ «ДЕЛЬТА-98» використаємо матриця конкурентного профілю, яка дасть оцінку підприємству у порівнянні з основними конкурентами за найважливішими параметрами (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Матриця конкурентного профілю ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Фактор	Ваговий коефіцієнт	ТОВ "Калуська фабрика Родина"		Брошнівська хлібопекарня "БХП"		ТОВ «ДЕЛЬТА-98»	
		рейтинг	бал	рейтинг	бал	рейтинг	бал
Якість продукції	0,3	2	0,6	1	0,3	3	0,9
Частина ринку	0,2	1	0,2	2	0,4	3	0,6
Ціна продукції	0,2	1	0,2	3	0,6	2	0,4
Маркетингова діяльність	0,1	3	0,3	2	0,2	1	0,1
Лояльність споживачів	0,1	3	0,3	1	0,1	2	0,2
Асортимент	0,1	3	0,3	1	0,1	2	0,2
Разом	1		1,9		1,7		2,4

Джерело: складено автором

Отже, як видно із таблиці ТОВ «ДЕЛЬТА-98» на ринку хлібобулочних виробів на даному ринку займає перше місце із оцінкою в 2,4 бали. З цього можна зробити висновок, що конкурентоспроможність підприємства є задовільною, проте оцінка конкурентів є не набагато меншою, і це означає, що ТОВ «ДЕЛЬТА-98» слід активувати свою діяльність в показниках з найменшим балом, щоб підтримувати своє лідируюче місце надалі.

Для отримання комплексної інформації про ТОВ «ДЕЛЬТА-98» було розроблено SWOT-аналіз, який дозволяє виявити сильні та слабкі сторони

компанії, а також можливості і загрози ринку на якому підприємство веде свою діяльність (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

SWOT-аналіз ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - висококваліфікований персонал (70 % мають досвід більше 5 років) - значний досвід діяльності (21 рік на ринку) - довіра у партнерів (довготривала співпраця з постачальниками сировини та з клієнтами) - широкий асортимент продуктів (103 позиції) - конкурентна цінова політика (середньоринкові ціни) - розвинена власна логістика (наявність власного автотранспортного парку) - власна торгова мережа (“Височанка”, м.Калуш, 10 торгових точок) - довіра та лояльність споживачів - якісна продукція (використання тільки натуральної сировини без додавання поліпшувачів) 	<ul style="list-style-type: none"> - застаріла автотехніка (більше 10 років) - зношене обладнання (більше 10 років) - відсутність інновацій - нерозвинена маркетингова діяльність - тенденція до втрати частини ринку
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - розширення регіону збуту (вихід на ринок сусідніх областей: Львівської, Тернопільської) - розширення бази партнерів (+20%/рік) - співпраця з більш відомими торговими мережами (“АТБ”, “Еко маркет” “Ашан”, та інші місцеві) - збільшення кількості споживачів за рахунок рекламних та маркетингових заходів (+30%/рік) 	<ul style="list-style-type: none"> - зменшення прибутку внаслідок здорового способу життя покупців (-2-5%/рік) - зменшення попиту внаслідок зміни вартості продуктового кошика споживачів - нові конкуренти у галузі - нестабільна політична ситуація - поява у конкурентів нових технологій - збої у поставках сировини

Джерело: складено автором

Отже, SWOT-аналіз ТОВ «ДЕЛЬТА-98» показав, що підприємство має велику кількість сильних сторін, що добре впливає на діяльність в цілому. Але значна частка загроз, яких щороку стає більше змушує приймати жорсткі міри в

напрямку можливостей для уникнення збільшення слабких сторін. Тому для трансформації можливостей у сильні сторони підприємству слід здійснювати інвестиційну діяльність, а для оцінки доцільності цих заходів потрібно проаналізувати інвестиційну привабливість ТОВ «ДЕЛЬТА-98».

2.3. Аналіз інвестиційної привабливості ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Для зміцнення конкурентних позицій на ринку, для покращення ефективності функціонування підприємства потрібно здійснювати інвестиції, а на виробничому підприємстві переважно це інвестиції в оновлення виробничих потужностей. На сьогодні залишається проблемою вибір найкращих об'єктів для вкладу, які б забезпечували максимальну віддачу задіяного капіталу. Тому для інвестора важлива і необхідна комплексна оцінка потенційних напрямів вкладання, щоб розуміти перспективи отримання вигоди.

Для оцінки інвестиційної привабливості ТОВ «ДЕЛЬТА-98» використаємо аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів діяльності підприємства. Нижче представлена оцінка кількісних та якісних характеристик ТОВ «ДЕЛЬТА-98». Кожному критерію присвоєна відповідна оцінка, яка в кінцевому результаті дасть сумарну, яка і буде характеризувати рівень інвестиційної привабливості аналізованого підприємства.

Одним з найважливіших етапів оцінки інвестиційної привабливості є оцінка фінансового стану підприємства, що дає можливість виявити можливості для підвищення ефективності функціонування суб'єкта господарювання за допомогою раціональної фінансової політики. Таким чином, можна стверджувати, що основним методом оцінки інвестиційної привабливості підприємства є аналіз його фінансового стану, який складається з наступних етапів:

- оцінка майнового стану підприємства;
- аналіз ліквідності;
- аналіз платоспроможності (фінансової стійкості);
- аналіз ділової активності;
- аналіз рентабельності.

Оцінка майнового стану підприємства дає змогу визначити абсолютні й відносні зміни статей балансу за визначений період, відслідкувати тенденції їхньої зміни та визначити структуру фінансових ресурсів підприємства [40] (табл 2.6).

Таблиця 2.6

Аналіз майнового стану ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

№	Показники	2017	2018	2019	нормативне значення
		значення	значення	значення	
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,064	0,071	0,074	зменшення
2	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,051	0,016	0,0033	збільшення
		Абсолютні показники		Відносні показники	
		2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,007	0,003	10,938	4,225
2	Коефіцієнт оновлення основних засобів	-0,035	-0,013	-68,627	-79,375

Джерело: розраховано за даними річної звітності

Майновий стан ТОВ «ДЕЛЬТА-98» незадовільний. Коефіцієнт зносу основних засобів показує погіршення стану матеріально-технічної бази підприємства. Надто інтенсивне використання, а отже швидка амортизація, яка призводить до передчасного зносу, надмірних витрат на ремонти, зменшення терміну використання основних засобів і в кінцевому результаті до їх ліквідації.

Як наслідок роботи виконуються несвоєчасно, або порушується технологія їхнього виконання, відтак зростають втрати продукції. Наявність зайвих основних засобів теж небажана, це призводить до додаткових витрат на їх зберігання та підтримання в робочому стані. А коефіцієнт оновлення основних засобів свідчить про зменшення введених нових основних засобів у їх загальній вартості.

Тепер визначимо спроможність ТОВ «ДЕЛЬТА-98» сплачувати свої поточні зобов'язання (табл 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз ліквідності ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

№	Показники	2017	2018	2019	нормативне значення
		значення	значення	значення	
3	Коефіцієнт покриття чи поточної ліквідності	1,15	1,26	1,3	> 1
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,3	0,11	0,13	0,6-0,8
5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,015	0,007	0,0014	> 0, збільшення
		Абсолютні показники		Відносні показники	
		2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
3	Коефіцієнт покриття чи поточної ліквідності	0,110	0,040	9,565	3,175
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності	-0,190	0,020	-63,333	18,182
5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	-0,008	-0,006	-53,333	-80,000

Джерело: розраховано за даними річної звітності

Можна зробити висновок, що тільки коефіцієнт покриття має задовільне значення, яке щороку збільшується і показує, що поточні активи покривають короткострокові зобов'язання. Коефіцієнт швидкої ліквідності свідчить про нездатність підприємства вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів. А коефіцієнт абсолютної ліквідності

показує, що частина боргів підприємства, яка може бути погашена негайно зменшується.

Далі визначаємо ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності (табл 2.8).

Таблиця 2.8

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

№	Показники	2017	2018	2019	нормативне значення
		значення	значення	значення	
6	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,81	0,67	0,58	> 0,5
7	Коефіцієнт фінансування	0,23	0,49	0,73	< 1, зменшення
8	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,13	0,21	0,23	> 0,1
9	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,034	0,13	0,22	> 0, збільшення
		Абсолютні показники		Відносні показники	
		2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
6	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	-0,140	-0,090	-17,284	-13,433
7	Коефіцієнт фінансування	0,260	0,240	113,043	48,980
8	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,080	0,020	61,538	9,524
9	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,096	0,090	282,353	69,231

Джерело: розраховано за даними річної звітності

Коефіцієнт платоспроможності (автономії) ТОВ «ДЕЛЬТА-98» говорить про те, що питома вага власного капіталу зменшується, що означає погіршення рівня незалежності підприємства. Коефіцієнт фінансування знаходиться в межах норми, але спостерігається тенденція до зростання залежності підприємства від залучених засобів. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами показує, що забезпеченість підприємства власними

оборотними засобами щороку зростає, що є хорошим показником. А коефіцієнт маневреності власного капіталу має позитивне значення і свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних.

Далі аналізуємо ефективність основної діяльності ТОВ «ДЕЛЬТА-98», що характеризується швидкістю обертання його фінансових ресурсів (табл 2.9).

Таблиця 2.9

Аналіз ділової активності ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

№	Показники	2017	2018	2019	нормативне значення
		значення	значення	значення	
10	Коефіцієнт оборотності активів	0,99	1,15	1,26	збільшення
11	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	8,3	5,9	4,3	збільшення
12	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	15,6	13,7	27,4	збільшення
13	Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	23,1	26,3	13,1	зменшення
14	Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	43,4	61	83,7	зменшення
15	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	8,1	4,1	2,9	збільшення
16	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	1,14	1,6	2,32	збільшення
17	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,13	1,6	2,04	збільшення
		Абсолютні показники		Відносні показники	
		2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
10	Коефіцієнт оборотності активів	0,160	0,110	16,162	9,565
11	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	-2,400	-1,600	-28,916	-27,119
12	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	-1,900	13,700	-12,179	100,000
13	Строк погашення дебіторської	3,200	-13,200	13,853	-50,190

	заборгованості, днів				
14	Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	17,600	22,700	40,553	37,213
15	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	-4,000	-1,200	-49,383	-29,268
16	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	0,460	0,720	40,351	45,000
17	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,470	0,440	41,593	27,500

Джерело: розраховано за даними річної звітності

Коефіцієнт оборотності активів показує, що ТОВ «ДЕЛЬТА-98» ефективно використовує наявні ресурси і ця ефективність зростає щороку. Коефіцієнт оборотності заборгованості має негативне значення щодо кредиторської заборгованості (зменшення швидкості оборотності) і позитивне щодо дебіторської (збільшення швидкості оборотності). Таким чином строк погашення кредиторської заборгованості збільшується, а дебіторської зменшується. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів показує зменшення швидкості реалізації товарно-матеріальних запасів ТОВ «ДЕЛЬТА-98», що є незадовільним явищем. Проте, дане підприємство ефективно використовує основні засоби про що свідчить його фондовіддача, яка щороку зростає. Щодо власного капіталу, то ТОВ «ДЕЛЬТА-98» також використовує його ефективно.

Наступним кроком є аналіз рентабельності ТОВ «ДЕЛЬТА-98», яка показує ефективність вкладення коштів та раціональність їхнього використання (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Аналіз рентабельності ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

№	Показники	2017	2018	2019	нормативне значення
		значення	значення	значення	
18	Коефіцієнт рентабельності активів	0,015	0,016	0,015	> 0, збільшення

19	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,017	0,022	0,024	> 0, збільшення
20	Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,015	0,014	0,012	> 0, збільшення
		Абсолютні показники		Відносні показники	
		2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
18	Коефіцієнт рентабельності активів	0,001	-0,001	6,667	-6,250
19	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,005	0,002	29,412	9,091
20	Коефіцієнт рентабельності діяльності	-0,001	-0,002	-6,667	-14,286

Джерело: розраховано за даними річної звітності

Коефіцієнт рентабельності активів свідчить про стабільно ефективне використання ТОВ «ДЕЛЬТА-98» своїх активів. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу показує, що ефективність вкладення коштів до даного підприємства потроху зростає. А коефіцієнт рентабельності діяльності зменшується, що характеризує погіршення ефективності господарської діяльності ТОВ «ДЕЛЬТА-98».

Отже, аналіз фінансового стану ТОВ «ДЕЛЬТА-98» є задовільним. Оцінка майнового стану показала погіршення стану матеріально-технічної бази підприємства, а саме надто інтенсивне її використання. Аналіз ліквідності продемонстрував, що поточні активи покривають короткострокові зобов'язання, але одночасно і нездатність підприємства вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів. Фінансова стійкість говорить про зростання залежності підприємства від залучених засобів. Аналіз ділової активності ТОВ «ДЕЛЬТА-98» свідчить про тенденцію до зростання ефективності використання наявних ресурсів, основних засобів та капіталу, але зменшується швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів. Оцінка

рентабельності показала, що ТОВ «ДЕЛЬТА-98» ефективно використовує свої активи, але в загальному ефективність господарської діяльності ТОВ «ДЕЛЬТА-98» погіршується.

Зведемо кількісну оцінку ТОВ «ДЕЛЬТА-98» у таблицю 2.11.

Таблиця 2.11

Оцінка кількісних факторів ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

№	Показники	2017	2018	2019
		оцінка	оцінка	оцінка
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	0	0	0
2	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0	0	0
3	Коефіцієнт покриття чи поточної ліквідності	1	1	1
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0	0	0
5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1	1	1
6	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	1	1	1
7	Коефіцієнт фінансування	1	1	1
8	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	1	1	1
9	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1	1	1
10	Коефіцієнт оборотності активів	1	1	1
11	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0	0	0
12	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0	0	1
13	Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	0	0	1
14	Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	0	0	0
15	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	0	0	0
16	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	1	1	1
17	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1	1	1
18	Коефіцієнт рентабельності активів	1	1	1

Продовження табл. 2.11

19	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	1	1	1
20	Коефіцієнт рентабельності діяльності	1	1	1
Σ		12	12	14

Джерело: складено автором

Як бачимо, оцінка фінансово-економічного стану ТОВ «ДЕЛЬТА-98» до 2019 року покращила свої показники із 12 балів в 2017 та 2018 роках до 14 балів у 2019 році.

Далі проведемо якісну оцінку факторів ТОВ «ДЕЛЬТА-98» (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Оцінка якісних факторів зовнішнього середовища ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

№	Параметри роботи підприємства	Значення фактора	Бал	Бал ТОВ «Дельта-98»
1	Термін позиціонування п-ва на ринку	більше 50 років; від 20 до 50 років; від 10 до 20 років; від 5 до 10 років; менше 5 років;	5 4 3 2 1	4
2	Рівень конкуренції на освоєних ринках збуту	Частка від загальних обсягів реалізації складає: 80-100 %; від 50 до 80 %; від 20 до 50 %; від 5 до 20 %; менше 5 %;	5 4 3 2 1	4
3	Можливість виходу на неосвоєні ринки збуту	капітал для виходу мінімальний; термін окупності витрат складе до 6 місяців; термін окупності складе від 6 місяців до 1 року; термін окупності складе більше 1 року; немає можливості виходу на нові ринки;	5 4 3 2 1	5
4	Тривалість господарських	більша частина зв'язків підтримується: більше 10 років;	5	

Продовження табл. 2.12

	зв'язків з контрагентами	менше 10 років; менше 1 року;	4-2 1	3
5	Належність п-ва до певної галузі	стратегічно важлива в масштабах держави, унікальна галузь; галузь не належить до стратегічних чи унікальних;	5 4-1	3
6	Регіональний інвестиційний клімат	регіон є привабливим за всіма параметрами; середній рівень привабливості; задовільний рівень привабливості; низький рівень привабливості; регіон не є привабливим;	5 4 3 2 1	4
7	Інвестиційний клімат країни	країна приваблива по всіх параметрах; середній рівень привабливості; задовільний рівень привабливості; низький рівень привабливості; країна не є привабливою;	5 4 3 2 1	3
Σ	-	-	-	26

Джерело: складено автором на основі [41]

ТОВ «ДЕЛЬТА-98» вже 21 рік функціонує на ринку і за цей час досягло значного рівня конкурентоспроможності. Для покращення своєї діяльності слід виходити на нові ринки, що не є капіталозатратним. Тривалість співпраці з контрагентами в середньому становить до 10 років. А загальна оцінка інвестиційної привабливості Івано-Франківської області є однією з найвищих в Україні.

Далі оцінимо якісні фактори внутрішнього середовища ТОВ «ДЕЛЬТА-98» (табл.2.13). При оцінці слід врахувати, що більшість відгуків споживачів про продукцію є позитивними, відсутні соціальні та фінансові заборгованості (заробітної плати) працівникам та призначення на посаду відбувається максимально прозоро.

Оцінка якісних факторів внутрішнього середовища ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

№	Параметри роботи підприємства	Значення фактору	Бал	Бал ТОВ «Дельта-98»
1	Відгуки споживачів про якість продукції	більше 85% позитивних відгуків; від 50 до 85% позитивних відгуків; від 30 до 50% позитивних відгуків; менше 30% позитивних відгуків; немає позитивних відгуків;	5 4 3 2 1	4
2	Наявність соціальних фінансових заборгованостей (заробітної плати) працівника	повна відсутність; заборгованість менше 15 днів, одноразово; заборгованість більше 15 днів, одноразово; заборгованість менше 15 днів, більше трьох випадків; заборгованість більше 15 днів, більше трьох випадків;	5 4 3 2 1	5
3	Характеристика менеджменту	прозорість призначення на посади, наявність спеціальної освіти, стаж роботи на керівних посадах; вищевказані умови не виконуються;	5 4-1	5
Σ	-	-		14

Джерело: складено автором на основі [41]

Отже, оцінка якісних факторів внутрішнього середовища ТОВ «ДЕЛЬТА-98» складає 14 балів.

Тепер розрахуємо сумарну оцінку інвестиційної привабливості за якісними та кількісними параметрами ТОВ «ДЕЛЬТА-98» (табл. 2.14).

Максимальне і мінімальне значення значення інвестиційної привабливості ТОВ «ДЕЛЬТА-98» становить:

$$П_{\max} = 20 \cdot 1 + 7 \cdot 5 + 3 \cdot 5 = 70;$$

$$П_{\min} = 20 \cdot 0 + 7 \cdot 1 + 3 \cdot 1 = 10;$$

Оцінка інвестиційної привабливості ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Роки	Показники			Σ
	Якісні		Кількісні	
	Зовнішнього середовища	Внутрішнього середовища		
2017	26	14	12	52
2018	26	14	12	52
2019	26	14	14	54

Джерело: складено автором

Таким чином, значення інвестиційної привабливості ТОВ «ДЕЛЬТА-98» у 2017 році склало - 52 балів, у 2018 році - 52 балів, а у 2019 році зросло до 54 балів. Тому можна стверджувати, що ТОВ «ДЕЛЬТА-98» є інвестиційно привабливим об'єктом з оцінкою 77% привабливості зі 100%.

Висновки до розділу 2

Товариство з обмеженою відповідальністю «ДЕЛЬТА-98» - це підприємство хлібопекарної промисловості, яке знаходиться в Івано-Франківській області в місті Калуш і функціонує з 1999 року (21 рік). Дане підприємство за роки діяльності здобуло значний рівень конкурентоспроможності і поки не поступається конкурентам, але спостерігається тенденція до поступової втрати частину ринку. Тому було запропоновано направити діяльність компанії у розвиток інвестиційної діяльності і для цього необхідним елементом є аналіз інвестиційної привабливості підприємства. Результати показали, що ТОВ «ДЕЛЬТА-98» є інвестиційно привабливим підприємством по якісним та кількісним показникам. Тож, для активації інвестиційної діяльності слід розробити

інвестиційні проекти, які допоможуть вивести компанію на новий рівень і не втрачати свої позиції, а тільки посилювати їх.

РОЗДІЛ 3. ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ДЕЛЬТА-98» ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇЇ УПРАВЛІННЯ

3.1. Обґрунтування потреби у залученні інвестицій на ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Конкурентоспроможність підприємства з значній мірі залежить від потенційної можливості розширювати і вдосконалювати діяльність організації. Це покращення може проявлятися в різних аспектах діяльності підприємства - від організаційної структури, продукту, стратегії до забезпечення устаткуванням та місцем виготовлення продукту. В умовах нестабільної економічної ситуації управління інвестиційною діяльністю може допомогти підприємству вийти з кризи та стати більш конкурентоспроможним.

Проаналізувавши інвестиційну привабливість ТОВ «ДЕЛЬТА-98» за кількісними та якісними характеристиками, можна стверджувати, що дане підприємство є таки привабливим для інвестування. А джерелом інвестицій можуть бути власні кошти підприємства, так як їх є достатньо для того, щоб покрити витрати на запропоновані в наступному підрозділі проекти реального капіталовкладення.

Сфера виробництва є одним з ключових інвестиційних напрямків. Це пов'язано з тим, що виробничі підприємства завдяки безперервності та швидкості обороту коштів забезпечують стабільний дохід. Таким чином, можливі ризики втрати капіталу зводяться до мінімуму. ТОВ «ДЕЛЬТА-98» як об'єкт інвестиційних вкладень забезпечить швидку реалізацію своєї продукції і як результат, швидку конвертацію у фінансові кошти, що є важливим показником ефективності інвестиційної діяльності.

Розглядаючи ТОВ «ДЕЛЬТА-98» на оцінку його життєвого циклу, можна стверджувати, що підприємство знаходиться на циклі поступового старіння. Це

пов'язано з тим, що організація вже тривалий час знаходиться на ринку, а саме 21 рік, і від початку діяльності не було потреби в досягненні максимальної конкурентоспроможності, адже ТОВ «ДЕЛЬТА-98» довгий час було одним гравцем на даному ринку хлібопекарської промисловості. Цей етап поступового старіння ніколи б не настав, якби керівництво організації постійно усвідомлювало необхідність відновлення. Поступово на ринок входять нові гравці, а наявні конкуренти все більше претендують на більшу частку ринку. Не завжди обґрунтована стратегія, неефективна система мотивацій, закритість до нових ідей - усе це, разом взяте, створює умови для погіршення результатів діяльності ТОВ «ДЕЛЬТА-98». Як наслідок організація поступово втрачає свої позиції. Тому у ТОВ «ДЕЛЬТА-98» є два варіанти розвитку довгострокових подій - оптимістичний і песимістичний (рис. 3.1).

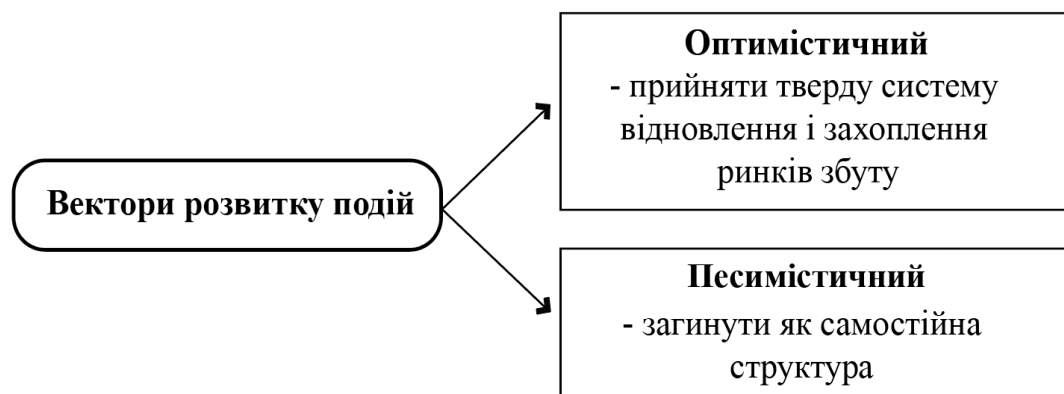

Рис. 3.1. Варіанти розвитку подій для ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Джерело: складено автором

Тому для уникнення перебігу песимістичних подій, я пропоную організації здійснити інвестування шляхом реального капіталовкладення як в матеріальні, так і в нематеріальні активи.

Однією з основних стратегічних цілей ТОВ «ДЕЛЬТА-98» є входження у крупні торгові мережі («АТБ», «Еко маркет» (м. Калуш) та інші мережі представлені в області), що в свою чергу породжує ланцюг завдань, які необхідно здійснити для реалізації даної цілі (рис. 3.2).

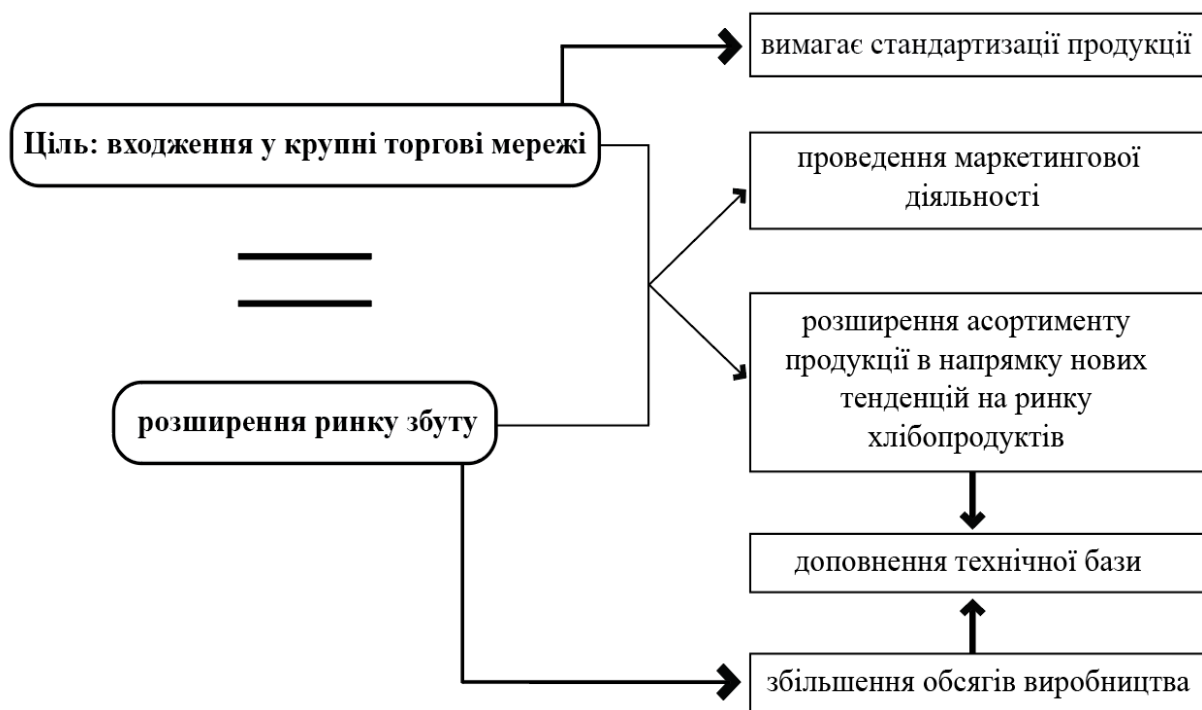

Рис. 3.2. Завдання для реалізації цілі ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Джерело: складено автором

Входження у крупні торгові мережі означає розширення ринку збуту. Але тут виникає проблема, адже щоб увійти в такі мережі, як «АТБ», «Еко маркет» та інші необхідно мати сертифікацію продукції. ТОВ «ДЕЛЬТА-98» має сертифікати якості, але не ті, що потрібні для виконання поставленої цілі. Розширення ринку збуту означає збільшення обсягів виробництва, адже наявні виробничі потужності не дадуть змогу виробляти необхідну кількість продукції. Збільшення обсягів виробництва, розширення асортименту продукції в напрямку нових тенденцій на ринку хлібопродуктів та стандартизація продукції вимагає додаткового технічного забезпечення. І в загальному для покращення ефективності досягнення поставлених цілей необхідно здійснювати активну маркетингову діяльність.

Таким чином потреба у залученні інвестицій полягає в наступному:

1. Сертифікація НАССР.

Системи управління безпекою харчових продуктів. Саме цей стандарт потрібний для входження в крупні торгові мережі. На сьогодні ТОВ «ДЕЛЬТА-98» має лише сертифікацію ISO 22000, що містить у собі чітке визначення області застосування. Умови отримання сертифікації НАССР включають в себе ряд інших, ширших вимог для входу в крупні торгові мережі. Тому слід направити інвестиційну діяльність ТОВ «ДЕЛЬТА-98» на реальне капіталовкладення в нематеріальні активи підприємства, яке в свою чергу дасть змогу досягти стратегічних цілей поставлених перед ТОВ «ДЕЛЬТА-98». Сертифікація НАССР дає підприємству ряд внутрішніх та зовнішніх вигод [43]:

- Основа НАССР – системний підхід, що охоплює параметри безпеки харчових продуктів на всіх етапах життєво циклу – від отримання сировини до використання продукту кінцевим споживачем;
- Безпомилкове виявлення критичних процесів і концентрація на них основних ресурсів і зусиль підприємства;
- Значна економія за рахунок зниження частки браку в загальному обсязі виробництва;
- Документально підтверджена впевненість щодо безпеки продуктів, що виробляються, що особливо важливо при аналізі претензій і в судових розглядах;
- Підвищується довіра споживачів до продукції, що виробляється;
- Відкривається можливість виходу на нові, в тому числі міжнародні ринки, розширення вже існуючих ринків збуту;
- Додаткові переваги при участі в важливих тендерах – підвищується конкурентоспроможність продукції підприємства;
- Підвищення інвестиційної привабливості;
- Зниження числа рекламаций за рахунок забезпечення стабільної якості продукції;

- Створення репутації виробника якісного і безпечного продукту харчування.

2. Збільшення обсягів виробництва.

Вихід на нові ринки означає збільшення кількості продукцію, яку можна реалізувати. В середньому ТОВ «ДЕЛЬТА-98» необхідно збільшити свої виробничі потужності на 20-30% в довгостроковій перспективі. Оскільки наявна техніка вже застаріла і не може забезпечити необхідну виробничу потужність і настав час для її утилізації чи капітального ремонту, то логічним рішенням буде придбання додаткової техніки у відповідності до сучасної технології виробництва для забезпечення збільшення виробничих потужностей. Тож інвестиції слід спрямовувати саме на оновлення і збільшення одиниць технічної бази.

3. Розширення асортименту продукції.

Розширення асортименту виробів слід направити на види продукції у галузі хлібної промисловості, тенденція на які поступово зростає. Як видно із попереднього аналізу ринку хлібобулочних виробів за видами кількість вироблених продуктів виду “хліб інший” зросла з 2017 до 2018 року на майже 50%. Це означає, що саме час для інноваційного рішення в асортиментній стратегії. Це може бути хліб із альтернативного борошна, хліб виготовлений за нестандартними технологіями чи навіть морожена продукція, попит на яку невпинно зростає щороку. Проте, ТОВ «ДЕЛЬТА-98» це підприємство, яке працює 24 години на добу і для того щоб впроваджувати новий продукт необхідний час чи вільна лінія виробництва. Тому, інвестиції слід направити на збільшення одиниць технічної бази для забезпечення можливості впровадження нового продукту.

4. Покращення конкурентоспроможності.

Цей пункт є результатом всіх дій спрямованих на покращення діяльності ТОВ «ДЕЛЬТА-98». В сьогоденному світі конкурентоспроможність відіграє

дуже важливу роль, адже в світі різноманітних способів комунікації дуже легко втратити імідж серед споживачів, але ще важче його відновити. Тому в результаті реалізації всіх вищесказаних пунктів досягається ця необхідна кожному бізнесу конкурентоспроможність, а ТОВ «ДЕЛЬТА-98» в сучасних умовах вона не завадить. Тож, для покращення конкурентоспроможності слід направити інвестиції у все вищесказане, та зосередитись на активізації маркетингової діяльності, яка зі зміною поколінь все вище піднімається в структурі заходів для покращення діяльності.

Отже, обґрунтувавши потреби у залученні інвестицій у ТОВ «ДЕЛЬТА-98» було визначено способи інвестування, а саме реальне капіталовкладення і матеріальні та нематеріальні активи підприємства.

3.2. Розробка проекту реального інвестування для ТОВ «ДЕЛЬТА-98» та обґрунтування його доцільності

Реальне інвестування у ТОВ «ДЕЛЬТА-98» буде здійснюватися у напрямках вкладення в матеріальні та нематеріальні активи підприємства. Матеріальне інвестування полягатиме в оновленні окремих видів обладнання. А вклад у нематеріальні активи означатиме для ТОВ «ДЕЛЬТА-98» отримання сертифікації НАССР. Це допоможе організації вирішити питання описані в попередньому підрозділі.

Проект оновлення окремих видів обладнання - це доповнення технічної бази хлібопекарською технікою необхідною для збільшення кількості випуску хлібних виробів. А проект отримання сертифікації НАССР допоможе увійти зі своєю продукцією у крупні торгові мережі. І це все дасть змогу реалізувати стратегічну ціль поставлену перед організацією. Ці два проекти слід

реалізовувати паралельно, адже без реалізації одного частково втрачається ченс іншого.

Тепер варто розглянути процес виготовлення хлібних виробів для розуміння, яка техніка задіяна в якому етапі (рис. 3.3).

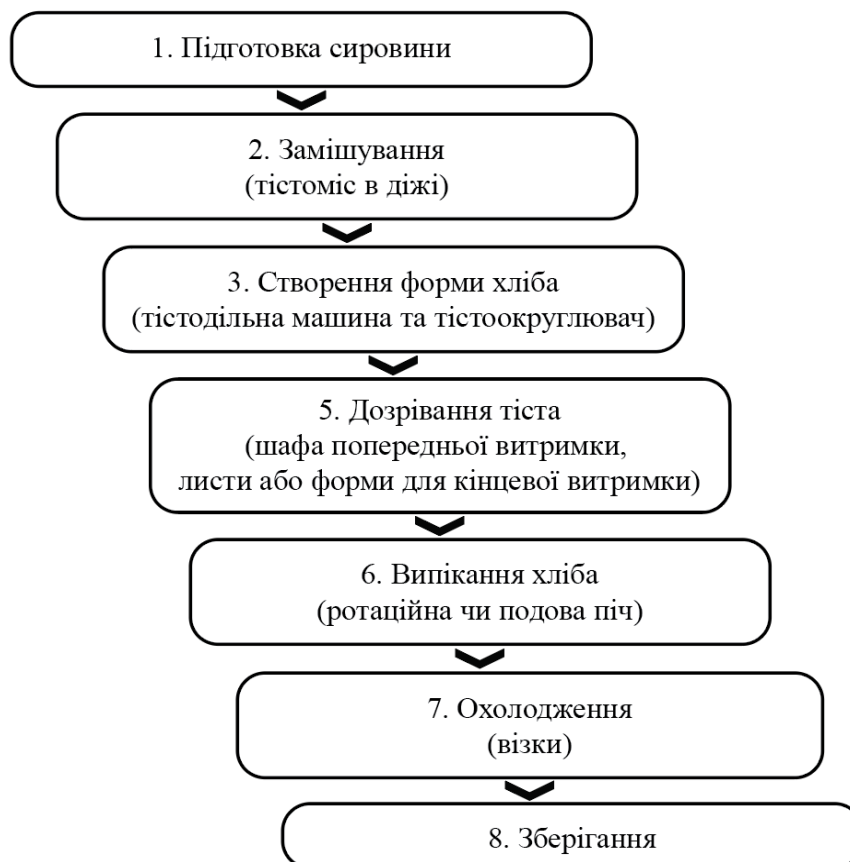

Рис. 3.3. Завдання для реалізації цілі ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Джерело: складено автором

Даний процес демонструє повний цикл виготовлення хлібних виробів. Але для збільшення кількості продукції ТОВ «ДЕЛЬТА-98» необхідні лише певні види обладнання, які задіяні в основному процесі виробництва і в які слід інвестувати, а саме: тістоміс та діжі, лінія подільник/округлювач, піч подова, піч ротаційна та візки для зберігання готового хліба. Потреба в інвестуванні саме в обладнання для виготовлення хліба полягає в тому, що на цей вид продукту спостерігається найбільший попит, і саме хліб буде основним в продажі в нових крупних торгових мережах, куди планує увійти ТОВ «ДЕЛЬТА-98». Аналіз

первинних джерел ТОВ «ДЕЛЬТА-98» доводить факт вищесказаного і деталі обґрунтування наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

**Відсоткове співвідношення видів продукції
ТОВ «ДЕЛЬТА-98» за 2017-2019 роки**

	Булки	Круасани	Печиво	Хліб
Кількість реалізованої продукції	18,41%	3,71%	2,27%	75,61%
Вартість продажу (виручка)	12,28%	4,21%	2,80%	80,72%
Валовий прибуток	17,02%	5,62%	3,95%	73,41%

Джерело: складено автором

З таблиці видно, що кількість хліба становить 75,61% всієї реалізованої продукції за 3 роки. А вартість реалізації аж 80,72% відповідно до всієї вартості проданого товару. І 73,41% всього валового прибутку становить саме прибуток від реалізації хліба. Тож, без сумніву категорія “Хліб” займає лідируючу позицію по всіх показниках, тому саме в цей вид продукції треба залучати кошти.

Для закупки обраного обладнання ТОВ «ДЕЛЬТА-98» може звернутися до компанії «Кумкауа». Це відомий турецький виробник хлібопекарського і кондитерського обладнання нового покоління. На світові ринки сьогодні «Кумкауа» постачає близько 150 найменувань машин. У тому числі в Україні налічується понад двісті клієнтів компанії Кумкая. Дана компанія надає повний сервіс починаючи з монтажу обладнання і закінчуючи навчанням персоналу пекарні [44].

Для розрахунку економічної ефективності доцільності проекту оновлення окремих видів обладнання необхідно здійснити розрахунки витрат на придбання техніки для виготовлення хлібних виробів. Ці витрати складаються

із самої ціни обладнання від компанії «Кумкауа», транспортних та також монтажних робіт.

Витрати на транспортування нового обладнання з Туреччини відповідають 3-5% вартості нового обладнання, а витрати на монтаж – 7-10%. Кошторисно-фінансовий розрахунок на нове обладнання для ТОВ «ДЕЛЬТА-98» наведений у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Кошторисно-фінансовий розрахунок на нове обладнання

Назва нового обладнання	К-сть	Вартість обладнання, тис. грн.	Витрати, тис. грн. на		Первісна вартість нового обладнання, тис. грн.
			транспортування	монтаж	
Тістоміс+діжка SP130K	1	400	12	28	440
Лінія подільник/округлювач DR-22	1	120	3,6	8,4	132
Піч подова EF2050	1	390	11,7	27,3	429
Піч ротатійна LIDER250	1	550	16,5	38,5	605
Візок TAR 270	10	7	2,1	0	72,1
Всього	14	1530	45,9	102,2	1678,1

Джерело: складено автором

Як можна побачити, ТОВ «ДЕЛЬТА-98» необхідно закупити обладнання на 1678,1 тис. грн. У структурі витрат сама вартість обладнання становить 91% від загального числа витрат, на транспортування та монтаж припадає 3% і 6% відповідно. Це мінімальний набір, який допоможе ТОВ «ДЕЛЬТА-98» реалізувати мету збільшення виробничих потужностей для розширення ринку збуту, а саме для того щоб увійти зі своєю продукцією у крупні торгові мережі. Такий комплект техніки обирався за принципом найдовшої тривалості роботи.

Це означає, що неможливо налагодити процес виробництва хліба з наявного обладнання на ТОВ «ДЕЛЬТА-98» так, щоб збільшити кількість виготовленої продукції. Наприклад, не потрібна додаткова шафа попередньої витримки, тому що тривалість дозрівання тіста триває всього 5-15 хв., і це означає, що процес виробництва хліба можна налагодити так, щоб цикли виготовлення не були паралельними на одній і тій же станції. Так само не має потреби у додатковому обладнанні, яке задіяне в процесі підготовки до виготовлення хлібопродуктів, оскільки час початку кожного циклу повинен бути іншим, щоб уникнути співпадінь.

Загальна потреба у площі приміщення для лінії виготовлення не перевищить 30м². Враховуючи, що площа виробничого приміщення даної пекарні становить близько 700м² і є незадіяні під виробничі цілі достатні площі, то можна зробити висновок, що місця для встановлення нового обладнання на ТОВ «ДЕЛЬТА-98» вистачає.

Тепер розрахуємо продуктивність нової лінії виробництва хліба на підприємстві (табл. 3.3). Відомо, що вага готового хліба становить 75% ваги тіста. А середня вага готового хліба ТОВ «ДЕЛЬТА-98» становить 700 грам (мінімальна вага - 300гр, максимальна - 1500гр). Процес виготовлення (один цикл) триває в середньому 60-90 хв. (30-50хв. - підготовка до випікання, 30-60хв. - випікання).

Таблиця 3.3

**Продуктивність нової лінії виробництва
хліба на ТОВ «ДЕЛЬТА-98»**

Середня тривалість циклу (год.)	Ємність діжі (тісто), кг	Вихід хліба, кг	Середня кількість буханок за цикл, шт.	Продуктивність шт./цикл(год.)
1,25	200	150	214	214/1,25

Джерело: складено автором

Можна зробити висновок, що за один цикл який триває 75 хв. нова лінія виробництва хліба може виготовити 214 буханок. Для обґрунтування доцільності ефективності даного обладнання слід порівняти продуктивність нової лінії із наявною вже тривалий час лінією на ТОВ «ДЕЛЬТА-98» (табл. 3.4). За інформацією зібраною на ТОВ «ДЕЛЬТА-98» наявна техніка, а саме тістоміс, який відіграє одну з найважливіших ролей у виготовленні хліба, вже застаріле і тому його виробнича потужність менша в порівнянні з тістомісом SP130K від Kumkaya.

Таблиця 3.4

**Порівняння продуктивності нової та наявної лінії
виробництва хліба на ТОВ «ДЕЛЬТА-98»**

	Середня тривалість циклу (год.)	Ємність діжі (тісто), кг	Вихід хліба, кг	Середня кількість буханок за цикл, шт.	Продуктивність шт./цикл(год.)
Нова лінія	1,25	200	150	214	214/1,25
Наявна лінія	1,42	150	112,5	161	161/1,42
Відхилення					
Абсолютне	0,17	-50	-37,5	-53	-53/0,17
Відносне,%	13,6	-25	-25	-25	-25

Джерело: складено автором

Як бачимо, зміна об'єму тіста на 50 кг та швидкості замісу тіста всього на 0,17год. (10хв.) призводить до кардинальних змін. Таким чином, продуктивність завдяки покращенню вищезгаданих показників зростає на 53 буханки за 10 хвилин та з додатковою ємністю діжі в 50 кг.

Далі слід визначити фінансову ефективність нової лінії виробництва хліба на ТОВ «ДЕЛЬТА-98». Для цього необхідно знати середню собівартість

хлібного виробу, та ціну реалізації продукції. Далі можна визначити потенційну виручку за певний проміжок часу. За даними отриманими на ТОВ «ДЕЛЬТА-98» щодо собівартості продукції, можу зробити наступні висновки наведені у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Структура ціноутворення хліба на ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Найменування показника	Значення, грн.
Собівартість 1 од. хліба (700гр)	8,8
Прибуток	3,5
Ціна без ПДВ	12,3
ПДВ (20%)	2,46
Ціна 1 од. хліба з ПДВ	14,76

Джерело: складено автором

Отже, ціна реалізації хліба вагою 700 грам становить 14,76грн. А валовий прибуток від нього 3,5грн. Враховуючи ці дані а також дані про те, що вся виготовлена продукція реалізується на 90% можна зробити наступні висновки про фінансові надходження від виробленої продукції на новій лінії виробництва хліба на ТОВ «ДЕЛЬТА-98»:

$24/1,25=19,2$ разів - кількість циклів виробництва хліба на новій лінії за добу;

$19,2*214=4108,8$ шт. - середня кількість виготовлених одиниць буханок хліба за добу;

$4108,8*12,3*0,9=45\ 848,4$ грн. - вартість реалізованої продукції за добу без урахування ПДВ;

$4108,8*14,76*0,9=54\ 581,3$ грн. - вартість реалізованої продукції за добу з урахування ПДВ;

$4108,8*8,8=36\ 157,44$ грн. - собівартість виготовленої продукції за добу;

45 848,4-36 157,44=9 691грн. - валовий прибуток від реалізації хліба за добу виготовленого на новій лінії виробництва хліба на ТОВ «ДЕЛЬТА-98».

Для запуску нового обладнання потрібно наймати додатковий персонал та надати певні знання про обладнання нової лінії та його особливості. Для цього необхідно 5 робітників із заробітною платою 10 тис. грн. Загальний фонд оплати праці робітників нової лінії складе 50 тис. грн. Далі зведемо всі необхідні витрати для реалізації проекту (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Витрати на впровадження проекту, тис. грн. на рік

Витрати	Значення
Придбання обладнання	1530
Транспортування обладнання	45,9
Монтаж обладнання	102,2
Оплата праці нових працівників	600
Собівартість хліба	13197,465
Всього	15475,565

Джерело: складено автором

Отже, витрати на впровадження проекту становлять 15475,565 тис. грн. на рік.

Наступним етапом потрібно розрахувати амортизацію обладнання нової лінії виробництва хліба для ТОВ «ДЕЛЬТА-98» за методом рівномірного нарахування, якщо термін експлуатації становить 10 років:

Норма амортизації річна = $100\%/10 = 10\%$

Сума амортизації за рік = $1678,1 \text{ тис. грн.} * 10\%/100\% = 167,81 \text{ тис. грн.}$

Сума амортизації за 5 років використання обладнання збільшить грошовий потік на 839,05 тис. грн.

Джерелом інвестиційних коштів буде прибуток ТОВ «ДЕЛЬТА-98», якого достатньо для того щоб покрити інвестиційні витрати для придбання нової лінії виробництва.

Для розрахунку чистого грошового потоку потрібно визначити чистий прибуток, але від реалізації продукції в оптових цінах, оскільки надходження будуть від торгових мереж, яким ТОВ «ДЕЛЬТА-98» продає хліб за іншими цінами ніж в кінцевій точці реалізації. Середня оптова ціна дорівнює 12,7грн. Тепер розрахує грошові надходження за рік:

$4108,8 * 8,8 * 365 = 13\,197,465$ тис. грн. - собівартість виготовленої продукції за рік;

$10,6 * 4108,8 * 365 = 15\,896,947$ тис. грн. - вартість реалізованої продукції за рік по оптових цінах без урахування ПДВ;;

$15\,896,947 - 13\,197,465 = 2\,699,482$ тис. грн.- прибуток від реалізації хліба за рік виготовленого на новій лінії виробництва хліба на ТОВ «ДЕЛЬТА-98».

Ставка податку на прибуток у 2020 році дорівнює 18%, тоді:

$2\,699,482 * (1 - 0,18) = 2\,213,575$ тис. грн.- чистий прибуток від реалізації хліба за рік після сплати податку на прибуток.

Чистий грошовий потік кожного року буде однаковим, або можлива його зміна внаслідок зміни цін на сировину чи ставки оподаткування. Таким чином, чисті грошові надходження у 2021 та у наступні роки розраховується як сума чистого прибутку та амортизаційних відрахувань і становитиме:

$2\,213,575 + 167,81 = 2\,381,385$ тис. грн.

Ставка дисконтування (i) становить - 10%.

Зведені розрахунки грошових потоків, очікуваних у результаті здійснення запропонованого проекту по встановленні додаткової лінії виробництва хліба на ТОВ «ДЕЛЬТА-98» наведені у таблиці 3.7.

Розрахунок зведених грошових потоків, очікуваних у результаті здійснення запропонованого проекту, тис.грн.

Показник	Роки					Всього
	2021	2022	2023	2024	2025	
Інвестиції	1 678,1					1 678,1
Амортизаційні відрахувань	167,81	167,81	167,81	167,81	167,81	839,05
Додатковий чистий прибуток	2 213,575	2 213,575	2 213,575	2 213,575	2 213,575	11 067,875
Чисті грошові надходження	2 381,385	2 381,385	2 381,385	2 381,385	2 381,385	11 906,925
Продисконтовані інвестиції	1 525,55					1 525,55
Продисконтовані грошові потоки	2164,895	1968,087	1789,170	1626,518	1478,653	9027,323

Джерело: складено автором

Далі визначимо дисконтовані показники ефективності впровадження запропонованого проекту.

Чиста теперішня вартість показує абсолютну величину ефекту від реалізації проекту (NPV):

$$NPV = PV - I, \quad (3.1)$$

де PV - теперішня вартість доходу;

I - стартові інвестиції.

$$NPV = 9027,323 - 1\,525,55 = 7\,501,78 \text{ тис. грн.}$$

Індекс прибутковості дає змогу оцінити відносну величину ефекту від реалізації проекту (PI):

$$PI = PV / I \quad (3.2)$$

$$PI=9027,323/1\ 525,55=5,92$$

Внутрішня норма доходності (рентабельності) проекту показує верхню межу допустимого рівня дисконтної ставки, перевищення якої робить проект збитковим (IRR):

$$IRR=NPV/I*100 \quad (3.3)$$

$$IRR=7\ 501,78/1\ 525,55*100=491,74\%$$

Середні надходження від інвестиційного проекту за один рік (PVt):

$$PVt=PV/t, \quad (3.4)$$

де t - кількість періодів.

$$PVt=9027,323/5=1\ 805,46 \text{ тис. грн.}$$

Дисконтований період окупності дає змогу визначити, який проміжок часу необхідний для того, щоб відшкодувати початкові інвестиції з урахуванням часу (DPP):

$$DPP=I/PVt \quad (3.5)$$

$$DPP=1\ 525,55/1\ 805,46=0,84 \text{ року.}$$

Отже, проект встановлення додаткової лінії виробництва хліба на ТОВ «ДЕЛЬТА-98» є доцільним за всіма показниками ефективності інвестиційних проектів. Термін окупності проекту становить всього менше року, що є дуже хорошим показником.

Але якщо взяти до уваги початкову ціль ТОВ «ДЕЛЬТА-98» по входу у крупні торгові мережі, то необхідним елементом для реалізації цього є отримання сертифікації НАССР. Тому для того щоб мати куди збувати вироблену продукцію з нової лінії виготовлення хліба спочатку необхідним є домовитися з торговими мережами про можливість реалізації продукції через них. Тому першочерговим завдання є отримання сертифікації НАССР, що в свою чергу відіграє роль реального інвестування в нематеріальні активи підприємства.

Система НАССР (Hazard Analysis and Critical Control Point) була розроблена Всесвітньою організацією охорони здоров'я (WHO) та FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations), в її основі – визначення контрольних точок критичних при виробництві і аналіз ризиків, пов'язаних з гігієною і безпекою продуктів [45].

Система НАССР заснована на [45]:

- аналізі і оцінці ризиків;
- виявленні критичних контрольних точок;
- встановленні критичних меж;
- розробці системи моніторингу;
- розробці коригувальних дій;
- документуванні всіх стадій і процедур;
- розробці процедур перевірки розробленої системи.

Впровадження системи НАССР коштуватиме підприємству від 20 тис. грн. Середній термін дії сертифікату складає 3 роки.

Процес отримання сертифікації складається з наступних етапів (рис. 3.4).

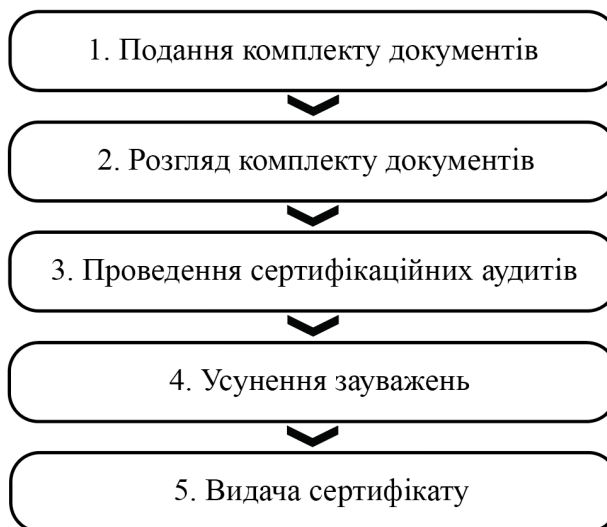

Рис. 3.4. Процес отримання сертифікації НАССР

Джерело: складено автором на основі [45]

Отже, після отримання сертифікації НАССР та після встановлення нового обладнання для виробництва хліба ТОВ «ДЕЛЬТА-98» може сміливо реалізувати свою стратегічну ціль по входженню в крупні торгові мережі і захоплювати ринок як в межах області, так і за її межами.

Але у зв'язку з тим, що будь-яка діяльність підлягає ризику, то й інвестиційна діяльність не є поза межами цього. Для уникнення таких небажаних наслідків щодо реалізації інвестиційного проекту ТОВ «ДЕЛЬТА-98» слід заздалегідь розуміти з цим саме можуть виникнути проблеми і як їх можна уникнути.

Для розуміння з якими ризиками можна зіткнутися необхідними етапами управління і мінімізації їх є:

- ідентифікація ризиків;
- оцінка ризиків;
- розробка заходів з управління ризиками;
- моніторинг та оперативне управління ризиками.

Тому наступним кроком буде оцінка ідентифікованих ризиків, які можуть настати під час реалізації запропонованих інвестиційних проектів на ТОВ «ДЕЛЬТА-98» (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Оцінка інвестиційних ризиків на ТОВ «ДЕЛЬТА-98»

Назва ризику	Ймовірність ризику (0-1)	Сила впливу ризику (1-10)	Важливість ризику (0-10)
Неотримання сертифікації НАССР	0,1	10	1
Відмова торгових мереж співпрацювати	0,2	9	1,8
Зростання ціни на обладнання	0,3	4	1,2
Затримка доставки обладнання	0,3	5	1,5
Брак обладнання	0,1	7	0,7

Невміння користуватися обладнанням	0,1	9	0,9
------------------------------------	-----	---	-----

Джерело: складено автором

Таким чином, найважливішим ризиком є ризик відмови торгових мереж співпрацювати. Дійсно, це основний елемент необхідний для виконання цілі ТОВ «ДЕЛЬТА-98», адже вся вищеописана інвестиційна діяльність в першу чергу здійснюватиметься для входу у крупні торгові мережі. Але даний ризик можна легко уникнути. Потрібно всього лиш домовитися з мережами про співпрацю, укласти попередній договір і все. А вже після отримання сертифікації та обладнання бути впевненими, що є куди збувати готову продукцію.

Наступним по важливості є ризик затримки доставки обладнання. Ймовірність настання цього є невеликою, адже компанії «Kumkaaya» не вигідно порушувати умови співпраці. Але для уникнення можливого настання такої проблеми потрібно просто уточнити всі деталі поставки, щоб впевнитися у виконанні домовленостей.

Щодо зростання цін на обладнання, то це не сильно вплине на результати інвестиційної діяльності, адже проект має термін окупності менше року. Зростання цін може збільшити цей термін у зв'язку із зменшення додаткового доходу.

Неотримання сертифікації НАССР є важливим ризиком, проте ймовірність його настання незначна. Знаючи всі умови отримання цього сертифікату ТОВ «ДЕЛЬТА-98» зможе без проблем зібрати всі необхідні документи. Для уникнення ризику просто треба чітко по пунктах підлягати всім умовам, що у ТОВ «ДЕЛЬТА-98» не складе особливих труднощостей.

Ризик невміння користуватися новим обладнанням дуже незначний, адже компанія «Кумкауа» надає навчання персоналу. Тим більше вся техніка працює за одним принципом.

Щодо браку обладнання то це майже неможливо, адже воно є високоякісне і в разі таких проблем відповідальність несе компанія «Кумкауа». Поломка може статися хіба в разі транспортування, але і тут відповідає «Кумкауа».

Отже, в процесі реалізації інвестиційних проектів на ТОВ «ДЕЛЬТА-98» можуть виникнути певні ризики, але для того, щоб мінімізувати їх настання слід здійснити їх ідентифікацію і розуміти як діяти при їх утворенні.

Висновки до розділу 3

Для реалізації цілі ТОВ «ДЕЛЬТА-98» щодо входу у крупні торгові мережі такі, як «АТБ», «Еко маркет» та інші мережі представлені в Івано-Франківській області було розроблено проекти реального інвестування в матеріальні і нематеріальні активи підприємства. Проекти полягають у закупці додаткового обладнання для нової лінії виробництва хліба з метою збільшення обсягів виробництва, та в отриманні сертифікації НАССР, яка необхідна для того, щоб продавати продукцію у мережах.

Проаналізувавши всі фінансові аспекти проектів, можна зробити висновок, що їх реалізації є доцільною за всіма показниками ефективності інвестиційних проектів.

Додатковий чистий прибуток становитиме 11 067,875 тис. грн. за 5 років, Чиста теперішня вартість складатиме 7 501,78 тис. грн., чисті грошові надходження – 11 906,925 тис. грн. А термін окупності 0,84 року.

Отже, ТОВ «ДЕЛЬТА-98» слід взяти до уваги запропоновані заходи.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження було поставлено і вирішено важливе теоретико-практичне завдання – обґрунтовано потреби у залученні інвестицій на підприємство на основі реального капіталовкладення фінансових ресурсів підприємства в його матеріальні та нематеріальні активи. Було розкрито сутність виробничого інвестування та визначено його вплив на діяльність досліджуваного підприємства та зазначено, що інвестиції - це вкладення ресурсів у певну галузь чи сферу діяльності на певний термін з метою отримання вигоди інвестором у вигляді прибутку, доходу, соціального, екологічного чи іншого ефекту. Класифікувати інвестицій можна за різними ознаками, а саме: за об'єктами вкладення капіталу, за відтворювальною спрямованістю, за відношенням до інвестора, за періодом інвестування та за іншими ознаками. З поняттям "інвестиції" тісно пов'язане й визначення "інвестиційна діяльність", тобто діяльність, яка пов'язана із здійсненням інвестицій. А інвестиційна діяльність в свою чергу потребує чіткої системи управління нею, що називається інвестиційний менеджмент.

Об'єкт дослідження товариство з обмеженою відповідальністю «ДЕЛЬТА-98», підприємство хлібопекарної промисловості, яке знаходиться в Івано-Франківській області в місті Калуш. Дане підприємство функціонує з 1999 року (21 рік) і за цей час посіло значне місце на місцевому ринку хлібопродуктів.

Аналіз фінансового стану ТОВ «ДЕЛЬТА-98» є задовільним. Оцінка майнового стану показала погіршення стану матеріально-технічної бази підприємства, а саме надто інтенсивне її використання. Аналіз ліквідності продемонстрував, що поточні активи покривають короткострокові зобов'язання, але одночасно і нездатність підприємства вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів. Фінансова стійкість

говорить про зростання залежності підприємства від залучених засобів. Аналіз ділової активності ТОВ «ДЕЛЬТА-98» свідчить про тенденцію до зростання ефективності використання наявних ресурсів, основних засобів та капіталу, але зменшується швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів. Оцінка рентабельності показала, що ТОВ «ДЕЛЬТА-98» ефективно використовує свої активи, але в загальному ефективність господарської діяльності ТОВ «ДЕЛЬТА-98» погіршується.

А оцінка якісних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища показала, що ТОВ «ДЕЛЬТА-98» за 21 рік на ринку досягло значного рівня конкурентоспроможності. Для покращення своєї діяльності можна виходити на нові ринки, що не є капіталозатратним. Тривалість співпраці з контрагентами в середньому становить до 10 років. А загальна оцінка інвестиційної привабливості Івано-Франківської області є однією з найвищих в Україні. Більшість відгуків споживачів про продукцію є позитивними, відсутні соціальні та фінансові заборгованості (заробітної плати) працівникам та призначення на посаду відбувається максимально прозоро. Але спостерігається тенденція до поступової втрати частину ринку. Тому було запропоновано направити діяльність компанії у розвиток інвестиційної діяльності і для цього необхідним елементом є аналіз інвестиційної привабливості підприємства. Результати показали, що ТОВ «ДЕЛЬТА-98» є інвестиційно привабливим підприємством по якісним та кількісним показникам з оцінкою 77% привабливості зі 100 можливих.

ТОВ «ДЕЛЬТА-98» має стратегічну ціль, яка полягає у вході у крупні торгові мережі такі, як «АТБ», «Еко маркет» та інші мережі представлені в Івано-Франківській області. Для реалізації цієї цілі було розроблено проекти реального інвестування в матеріальні і нематеріальні активи підприємства. Проекти полягають у закупці додаткового обладнання для нової лінії виробництва хліба з метою збільшення обсягів виробництва, та в отриманні

сертифікації НАССР, яка необхідна для того, щоб продавати продукцію у мережах.

Вартість інвестицій становить 1 678,1 тис. грн. Проаналізувавши всі фінансові аспекти проектів та ризики пов'язані з їх реалізацією, можна зробити висновок, що їх впровадження є доцільним за всіма показниками ефективності інвестиційних проектів: додатковий чистий прибуток становитиме 11 067,875 тис. грн. за 5 років; чиста теперішня вартість складатиме 7 501,78 тис. грн., що у відносній величині становить 5,92; чисті грошові надходження – 11 906,925 тис. грн.; а термін окупності всього 0,84 року.

Отже, ТОВ «ДЕЛЬТА-98» слід взяти до уваги запропоновані заходи для виходу на новий рівень конкурентоспроможності та для уникнення втрати своєї частини ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Investments/ Sharpe, W.F., Alexander, G.J., Bailey, J.V. 5th ed. Englewood Cliffs, NJ, 1995
2. Gitman L. J. and Junk M. D. Fundamentals of investing / Gitman L. J. and Junk M. D., J. and Junk M. D., 1997. – 1008 с.
3. Rosenberg J.M. Investments / Rosenberg J.M., 1997. – 400 с.
4. J. M. Keynes. The General Theory of Employment, Interest and Money / J. M. Keynes. – London, 1936.
5. Principles of Investments / Zvi Bodie, Alex Kane, Alan J. Marcus., 2008.
6. С. Ю. Шевченко. Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності / С. Ю. Шевченко. // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – №1.
7. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. — К.: Лібра, 2002. — 472 с.
8. Шевчук В.Я., Рогожин П.С. Основи інвестиційної діяльності. — К: Генеза, 1997. — 384 с.
9. Недосекин А.О., Воронов К.И. Новый показатель оценки риска инвестиций [Электронный ресурс] / Недосекин А.О., Воронов К.И. – Режим доступа до ресурсу: www.aup.ru/articles/investment/4.htm.
10. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: монографія/ З. С. Варналій, А. І. Мокій, О. Ф. Новікова та ін.; Нац. ін-т стратег. досліджень. Київ: Знання України, 2005. 498 с.
11. Татаренко Н.О., Поручник А.М. Теорії інвестицій: навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2000. — 160 с.
12. Большой юридический словарь. — 3-е изд., доп. и перераб. / Под ред. проф. А. Я. Сухарева. — М.: ИНФРА-М, 2007. — 858 с.
13. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18.09.1991 № 1560-XII. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/page>.

14. Аналіз і розробка інвестиційних проектів: навчальний посібник / Цигилик І.І., Кропецька С.О., Білий М.М., Мозіль О.І. – К.: Центр навчальної літератури, 2005 р. – 160 с.
15. Інвестиційний менеджмент: навч. посібник / С. О. Погасій, О. В. Познякова, Ю. В. Краснокутська; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 337 с.
16. Спільник І. Аналіз інвестиційної діяльності підприємства / І. Спільник, Л. Шупа. // Економічний аналіз. – 2012. – №10.
17. А. С. Завербний. Теоретико-методологічні аспекти класифікації інвестицій / А. С. Завербний. – 2002.
18. О. С. Корпан. Сучасні підходи до класифікації інвестицій: проблеми та перспективи / О. С. Корпан. // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – №6.
19. Ковальова Н.Л. Проблеми підвищення інвестиційної привабливості підприємств /Н.Л. Ковальова // Экономика и маркетинг в XXI веке, 2003. – № 4.
20. Майорова Т.В., Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навч. М 14 закл.] / [Т.В. Майорова). – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
21. Костюкевич Р. М. Інвестиційний менеджмент: навч. посібник. - Рівне: НУВГП, 2011. - 270с.
22. Ландарь І.В. Ранжування регіонів за рівнем інвестиційної привабливості // Регіональні перспективи. - 1999. - №4.
23. Інвестування: навч. посібник / Г.Б.Погріщук, В.В. Руденко. - Тернопіль: Економічна думка, 2014. -277с.
24. Інвестиційний менеджмент: курс лекцій / О.І. Гуторов / Харк. нац.аграр. ун-т. – Харків. – 2014. – 203 с.
25. Федоренко В.Г., Гойко А.Ф. Інвестознавство: Підручник / За наук. ред. В.Г. Федоренка. К.: МАУП, 2000. – 408 с.

26. Бакаєв Л. О. Кількісні методи в управлінні інвестиціями [навч. посібник] / Л. Бакаєв. — К.: КНЕУ, 2000. — 151 с.
27. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : учеб. курс / И. А. Бланк. — К.: Итем, Юнайтет Лондон Трейд Лимитед, 1995. — 448 с.
28. Краус Н.М. К 78 Інвестиційний менеджмент: навчально-методичний посібник. — Полтава: Астроя, 2011. — 176 с.
29. Трояновська О. Б. Конспект лекцій з курсу «Інвестування». - нац. акад. міськ. госп-ва; — Х: ХНАМГ, 2009. — 118 с.
30. Старик Д.Э. Как рассчитать эффективность инвестиции/ Старик Д.Э. - М.: Финстатинформ, 1996.
31. Система YouControl — онлайн-сервіс перевірки компаній [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/30287372/
32. І. В. Гончарук. Підходи до формування ланцюга цінності товару в сучасній економічній Системі / І. В. Гончарук. // Ефективна економіка. — 2013. — №6.
33. В. В. Струнін. Вітчизняний ринок хлібобулочних виробів: сучасний стан та перспективи розвитку / В. В. Струнін, Т. М. Філоненко. // Ефективна думка. — 2014. — №12.
34. Загородній А.Г., Вознюк Г.А., Партин Г.О. Інвестиційний словник: навч.посібник. — Львів: Бескид Біт, 2005. — 512 с.
35. Офіційний сайт Державної служби статистики України, [Електронний ресурс]/ - Режим доступу: URL: www.ukrstat.gov.ua.
36. Виробництво промислової продукції за видами в Україні за 2017 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
37. Виробництво промислової продукції за видами в Україні за 2018 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

38. Гребенюк Н. О. Інвестиційна привабливість : сутність та засоби покращення / Н. О. Гребенюк // Інвестиції : практика та досвід. — 2012. - № 12.
39. Прокіп М.І. Стан хлібопекарської галузі в Україні / М.І. Прокіп [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.rusnauka.com/20_DNI_2013/Economics/9_142783.doc.htm.
40. Закон України про “Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації” від 04.01.2013 — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>
41. О.Б. Жихор. Оцінка інвестиційної діяльності підприємства / О.Б. Жихор, О.В. Більська, І.Є. Южно. — 2017.
42. Козаченко Г.В., Антіпов О.М., Ляшенко О.М., Дібніс Г.І. Управління інвестиціями на підприємстві - К.: Лібра, 2004 — 368 с.
43. Головна відмінність ISO 22000 та HACCP [Електронний ресурс] // Стисло про головне. — 2017.
44. Офіційний сайт «Кумкава», [Електронний ресурс]/ - Режим доступу: <https://kumkava.ua/>
45. Система HACCP в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://lab.biz.ua/uk/vprovadgenya-sistem-iso/hassp-upravlinnya-bezpechnistyu-produktsii/>
46. Горник В.Г. Інвестиційно-інноваційний розвиток промисловості: монографія / В.Г. Горник, Н.В. Дацій. – К.: НАДУ, 2005. – 200 с.
47. Майорова Т.В., Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навч. М 14 закл.] / [Т.В. Майорова). – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
48. Шеремет А. Методика фінансового аналізу / А. Шеремет, Р. Сайфулін. – М. : ИНФРА-М, 1996.
49. Т. В. Польова. Аналіз ліквідності балансу підприємства / Т. В. Польова, Ю. В. Кравцова. // Ефективна думка. – 2018.

50. Кузьо Н.Є., Косар Н.С., Пагута М.Г. Дослідження ринку хліба та хлібобулочних виробів України та обґрунтування товарних інновацій виробників на ньому / Кузьо Н.Є., Косар Н.С., Пагута М.Г. // Економіка і суспільство. – 2017. – №12.
51. Акуленко В. Л. Аналіз теоретичних підходів до управління інвестиційною діяльністю підприємства / В. Л. Акуленко, І. В. Новикова // Вісник СумДУ. Серія “Економіка”. – 2012. – № 3. – 67 с.
52. Системи управління безпечністю харчових продуктів (ХАССП) за ISO 22000 [Електронний ресурс] // Науково-технічний центр №14 ДП «Укрметртестстандарт». – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.certsystems.kiev.ua/uk/dstu-4161-ili-iso-22000/sistemi-upravlinnya-bezp-eko-yu-xarchovix-produktiv-xassp-za-dstu-4161-abo-iso-22000.html>.
53. Процес виготовлення хлібопекарських виробів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://gransmakina.com/uk/statti-ta-ogljady/34-vygotovlennya-khlibopekarskykh-vy-robiv.html>.
54. Вовчак О.Д. Інвестування: навч. посібник / О. Д. Вовчак. – Львів: Новий Світ. – 2000, 2007. – 544 с.
55. Полторак М.И. и др. Технологическое оборудование предприятий хлебопекарной промышленности: Справочник – К.: Урожай, 1989 – 200 с.
56. Калькуляція оптової ціни хліба [Електронний ресурс] // Все про бухгалтерський облік – Режим доступу до ресурсу: <http://www.vobu.com.ua/img/custom/DodatokPdf/0415-ukr.pdf>.
57. Горбач О.Д. Собівартість хліба легкої рецептури та особливості її планування у хлібопекарській промисловості / Горбач О.Д.
58. Д.Ю. Мамотенко. Оцінка ефективності інвестиційних проектів / Д.Ю. Мамотенко. – 2008.

59. В. О. Борисенко. Визначення доцільності капіталовкладень методами внутрішньої норми рентабельності і чистої теперішньої вартості / В. О. Борисенко, Ю. Є. Риженко.
60. Коваленко Ю.М. Інвестиційний аналіз: підруч. / Ю.М. Коваленко, А.А.Пересада, С.В. Онікієнко. – К.: КНЕУ, 2003.– 485 с.